

Міністерство освіти і науки України

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Факультет економічних наук

Кафедра фінансів

Кваліфікаційна робота

освітній ступінь - бакалавр

на тему: **«ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В
УКРАЇНІ»**

Виконав: студент 4-го року навчання,
спеціальність 072
«Фінанси, банківська справа та
страхування»

Гринишин Іван Михайлович

Керівник: Бридун Є.В.
кандидат економічних наук, доцент

Рецензент _____
(прізвище та ініціали)

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою «_____»

Секретар ЕК _____ Донкоглова Н.А.
«_____» _____ 2021 р.

Київ 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ.....	6
1.1. Сутність та принципи інвестиційної діяльності страховика.....	6
1.2. Специфіка фінансів страхових компаній.....	11
1.3. Особливості формування страхових резервів.....	21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ.....	26
2.1. Інвестиційні ресурси страхових компаній України	26
2.2. Аналіз фінансових активів, дозволених для формування страхових резервів.....	34
2.3. Огляд інвестиційної діяльності іноземних страховиків.....	47
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИКІВ В УКРАЇНІ.....	52
3.1 Світовий досвід регулювання інвестиційної діяльності страхових компаній.....	52
3.2. Пропозиції щодо вдосконалення інвестиційної політики страхових компаній.....	58
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65
ДОДАТКИ	68

ВСТУП

На сьогодні пріоритетом розвитку будь-якої економіки світу є формування інноваційної системи розвитку, що безпосередньо залежить від використання капіталу. У сучасній економіці страхування виступає в ролі важливого стабілізатора процесу економічного, соціального розвитку та процесу суспільного виробництва.

Економічне значення страхування не обмежується тільки його гарантійними, відшкодовуючими, економічними функціями. Фінансові ресурси, що акумулюються страховим сектором, є значним джерелом інвестицій в економіку. В розвинених країнах світу страхові компанії за розмірами інвестиційних вкладень конкурують із банками та інвестиційними фондами.

Не менш важливою є інвестиційна діяльність страховиків і на мікрорівні. Вона є одним із головних чинників забезпечення ефективного функціонування страхових компаній, забезпечує їм платоспроможність, фінансову стійкість та конкурентність. Інвестування дає можливість страховим компаніям розвивати свій бізнес і самостійно ним керувати, оскільки інвестиційна діяльність дозволяє страховим компаніям, у разі настання страхових випадків, компенсувати збитки від страхової діяльності прибутком від інвестування.

Вагомий внесок у дослідження різноманітних аспектів страхової діяльності зробили: В.Д. Базилевич, О.І. Барановський, В. Шахов, М.В. Стецько, В.Г. Федоренко, В.О. Чернова, О. Гаманкова, О. Залетов та багато інших. Однак, незважаючи на значну кількість робіт, присвячених проблемам страхового ринку, такому аспекту як інвестиційна діяльність страхових компаній в Україні приділено не достатньо уваги. Зазначені фактори зумовили актуальність теми дипломної роботи, присвяченої обґрунтуванню необхідності підвищення значення інвестиційної діяльності в страховому бізнесі на сучасному етапі.

Метою дипломної роботи є аналіз теоретичних засад інвестиційної діяльності страхових компаній, дослідження проблем та перспектив

інвестиційної діяльності страховика в Україні, а також формування практичних рекомендації щодо вдосконалення регулювання даного сектору.

Поставлена мета зумовлює необхідність розв'язання таких завдань:

- розглянути теоретичні аспекти та принципи інвестиційної діяльності страховика;
- проаналізувати механізм реалізації інвестиційної функції страхових компаній;
- з'ясувати роль держави у регулюванні інвестиційної діяльності;
- проаналізувати світові тенденції та перспективи розвитку страхового ринку України;
- розглянути сучасний стан страхового ринку, а саме інвестиційної його складової та сформулювати стратегічні цілі та напрями його розвитку;

Об'єктом дослідження виступає інвестиційна діяльність страхових компаній, відповідно **предметом дослідження** є аналіз сучасних тенденцій та перспектив інвестиційної діяльності в Україні.

Методи дослідження: узагальнення (теоретичний аналіз інвестиційної діяльності страховика); діалектичний метод (формування пропозицій для розвитку інвестиційної діяльності страховиків в Україні); порівняння (аналіз міжнародного досвіду страхових компаній та структури активів, дозволених для формування страхових резервів); горизонтальний та вертикальний аналіз структури активів, дозволених для формування страхових резервів для всіх видів страхових компаній (life та non-life), обчислення ефективності інвестицій страхових компаній України).

Інформаційну базу дослідження становили положення законодавчих та нормативно-правових актів України з питань регулювання інвестиційної діяльності страхового ринку України, статистичні та аналітичні матеріали Національного банку України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондових ринків, Міністерства фінансів України, наукові праці,

монографії та публікації у фахових виданнях вітчизняних та зарубіжних вчених з питань інвестиційної діяльності страхових компаній, міжнародні статистичні бази даних та аналітика незалежних міжнародних аналітичних центрів

Обсяг і структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У **першому розділі** «Теоретичні аспекти інвестиційної діяльності страхових компаній» розглянуто сутність та принципи інвестиційної діяльності страховика, проаналізовано особливості формування страхових резервів, критерії та нормативи якості та ліквідності активів, достатності капіталу та платоспроможності страховика.

У **другому розділі** «Аналіз інвестиційної діяльності страхових компаній» здійснено порівняльний аналіз динаміки інвестиційних ресурсів страхових компаній України - власного капіталу, фінансових активів, дозволених для формування страхових резервів, обчислена ефективність інвестицій українських страхових компаній. Проведено огляд інвестиційної діяльності іноземних страховиків

У **третьому розділі** «Перспективи розвитку регулювання інвестиційної діяльності страховиків в Україні» проаналізовано світовий досвід регулювання інвестиційної діяльності страхових компаній, виявлені ключові проблеми, що унеможливають розвиток страхового ринку та сформовано пропозиції щодо вдосконалення інвестиційної політики страхових компаній.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

1.1. Сутність та принципи інвестиційної діяльності страховика

На сьогодні пріоритетом розвитку будь-якої економіки світу є формування інноваційної системи розвитку, що безпосередньо залежить від ефективного використання капіталу. Світова практика свідчить, що найбільшими гравцями на ринку формування капіталу з подальшим інвестуванням є саме страхові компанії. Для всебічного розуміння інвестиційної діяльності страхових компанії необхідно проаналізувати теоретичні аспекти інвестування страховика, як особливої форми вкладення капіталу.

"Основним мотивом інвестиційної діяльності є наявність тимчасово вільних коштів у суб'єкта господарювання або приватної особи та потреба у примноженні цих коштів. Інвестор, що є розпорядником цих фінансових ресурсів, прагне вкласти кошти у фінансові активи або інвестиційні товари (реальні активи), тобто здійснити інвестиції" [1, ст. 8].

Інвестор, як правило, крім власного капіталу, використовує позичковий або залучений, завдяки чому збільшує обсяги інвестицій і, як наслідок, прибуток.

Відповідно, перед процесом інвестування здійснюється аналіз джерел фінансування, визначення та обґрунтування їх структури, обрахунок показників ризиковості та очікуваної дохідності і т.д.

Згідно Закону України від 18.09.1991 р. «Про інвестиційну діяльність» № 1560-XII "інвестиційна діяльність є сукупністю практичних дій громадян, юридичних осіб та держави щодо реалізації інвестицій".[2]

"Основою інвестиційної діяльності є:

- інвестування, що здійснюється громадянами, недержавними підприємствами, господарськими асоціаціями, спілками і товариствами, а також громадськими і релігійними організаціями, іншими юридичними особами, заснованими на колективній власності;
- державного інвестування, що здійснюється органами державної влади за рахунок коштів державного бюджету, позичкових коштів, а також державними підприємствами та установами за рахунок власних і позичкових коштів;
- іноземного інвестування, що здійснюється іноземними юридичними та фізичними особами;
- спільного інвестування, яке здійснюється громадянами України та юридичними особами та громадянами іноземних держав."[2]

Згідно статті 5 відповідного закону "суб'єктами (інвесторами та учасниками) інвестиційної діяльності можуть бути громадяни і юридичні особи України та іноземних держав. Також недержавні пенсійні фонди, інститути спільного інвестування, **страховики** та фінансові установи здійснюють інвестиційну діяльність відповідно до законодавства, що регулює їхню діяльність" [2].

Також інвестиційна діяльність страхових компаній регулюється Законом України «Про страхування» від 04.06.97 р., де згідно до статті 31 "кошти страхових резервів, що є основним джерелом фінансових ресурсів для інвестування страховика, повинні розміщуватися з урахуванням безпечності, прибутковості, ліквідності, диверсифікованості та мають бути представлені активами таких категорій:

- грошові кошти на поточному рахунку;
- банківські вклади (депозити);
- валютні вкладення згідно з валютою страхування;
- нерухоме майно;
- акції, облігації, іпотечні сертифікати;

- цінні папери, що емітуються державою;
- права вимоги до перестраховиків;
- інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України;
- банківські метали;
- кредити страхувальникам;
- готівка в касі в обсягах лімітів залишків каси, встановлених Національним банком України" [3].

Аналізуючи вплив, який інвестиційна діяльність чинить на фінансові результати страхових компаній, економістами виділено три основні позиції щодо цього питання:

1. Основною метою страхових компаній є надання страхових послуг, а саме продаж страхових продуктів з метою отримання прибутку, зважаючи на вирівнювання ризиків та покриття збитків. За таких умов, інвестиційна діяльність відіграє другорядну роль.
2. Надання страхових послуг та інвестиційна діяльність – рівносильні складові діяльності страхових компаній.
3. Основною метою діяльності страхових компаній є мобілізація грошових ресурсів для наступного інвестування, відповідно надання страхових послуг є вторинною функцією.[4]

Страхова компанія поряд з іншими фінансовими інституціями (інвестиційними фондами, банками, компаніями з управління активами та ін.) становить важливий елемент фінансової складової економічної системи країни.

Відповідно, інвестиційний потенціал страхової компанії - це "сукупність фінансових ресурсів, тимчасово вільних від страхових зобов'язань компанії, які інвестуються з метою отримання інвестиційного прибутку" [5, с. 220].

Значний інвестиційний потенціал ресурсів страховиків як інституціональних інвесторів є важливим елементом економіки країни, адже впливає на зростання національної економіки в цілому.

За економічною сутністю всю сукупність фінансових відносин страхових компаній можна поділити за такими напрямками:

1. між засновниками та учасниками страхового товариства в момент його створення(формування власного капіталу, в тому числі статусного - акціонерного капіталу)
2. між страховиком та страхувальником(безпосередня реалізація страхових продуктів)
3. між страховою компанією та фінансовими установами держави(розрахунки з бюджетом, сплата податків, отримання податкових пільг та державного фінансування)
4. між страховою організацією та суб'єктами банківської системи(розміщення вільних коштів на депозитних та поточних рахунках у банках, отримання банківських кредитів та сплата відсотків та їх використання, купівля-продаж валюти, надання страхових послуг банківським установам)
5. між страховою компанією та її працівниками(виплата заробітної плати, премій, компенсацій, а також з приводу випуску, погашення та сплати дивідендів за випущеними акціями) [4].

Кожна з цих напрямів фінансових відносин має свої особливості, проте всі вони мають двосторонній характер та пов'язані з рухом фінансових ресурсів страхової компанії, що передбачає не тільки формування власного капіталу та створення страхових резервів, а й використання коштів із відповідних фондів та резервів. Економічна необхідність страхування та його призначення полягає у формуванні ринку вільного капіталу з вільних коштів клієнтів або інвестування, див. рис 1.1.

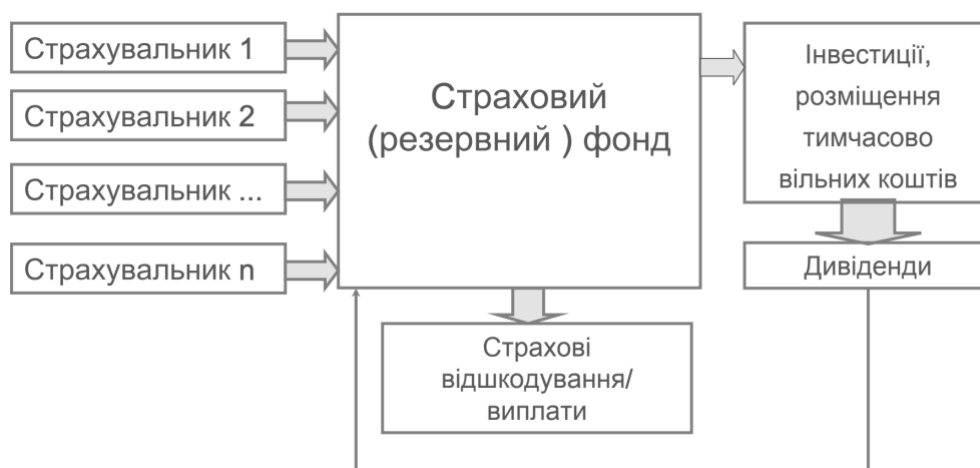

Рис. 1.1. Рух фінансових ресурсів страхової компанії

Джерело: створено автором на основі презентаційних матеріалів [6]

Кругообіг фінансових ресурсів страхової компанії не обмежується лише страховими операціями, він ускладнюється включенням його в інвестиційний процес. Це дає змогу окреслити всі вільні кошти, що перебувають в обігу страховика, як його фінансовий потенціал.

Фінансовий потенціал страховика відповідно включає також інвестиційний потенціал, який складається з власного капіталу(статутного+акціонерного) та залучених коштів, причому залучені кошти значно перевищують власний капітал. Так, діяльність компанії базується на страховому фонді фінансових ресурсів, що формується за рахунок надходження коштів страхувальників (страхові внески та платежі). Проте цей фонд перебуває лише в його тимчасовому розпорядженні поки страховик несе фінансові зобов'язання за договорами страхування перед страхувальниками. Кошти цього фонду спрямовуються на виплату відшкодування збитків, в іншому випадку перетворюється на резерв зароблених страхових премій.

Таким чином, залучений характер коштів, що перебувають у розпорядженні страховика, вимагає оцінки ризиків інвестиційної діяльності під час вибору напрямів інвестицій, адже від результатів інвестиційної діяльності страхової компанії залежить її спроможність виконання взятих на себе зобов'язань.

Висока частка інвестиційного доходу в загальній структурі доходів дозволяє страховим компаніям, у разі настання страхових випадків, компенсувати збитки від власної страхової діяльності прибутком від інвестування.

1.2. Специфіка фінансів страхових компаній

Перед тим, як визначити особливості фінансової діяльності страхових компаній, необхідно дослідити сутність поняття “фінансова діяльність”. Адже, слід розрізняти поняття фінансової діяльності на макро- та мікро- рівнях та не слід ототожнювати фінансову та фінансово-господарську діяльність. Згідно чинного Господарського кодексу України, "фінансова діяльність суб'єктів господарювання включає грошове та інше фінансове посередництво, страхування, а також допоміжну діяльність у сфері фінансів і страхування" [7].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначає фінансову діяльність, як діяльність, що "призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталів підприємства" [8].

Основою фінансової діяльності є "надання фінансових послуг – операцій з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, - і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів" [9]. Прикладом таких операцій є формування та використання власного капіталу, залучення коштів, випуск та розміщення акцій, сплата відсотків за позичками, виплата дивідендів, тощо.

Діяльність страхових компаній прийнято поділяти на:

- **Операційна** – основна діяльність страховика – здійснення операцій зі страхування та перестрахування(безпосереднє надання страхових послуг);

- **Інвестиційна** – придбання та реалізація довгострокових активів(необоротних) та інвестицій, які не є еквівалентами грошових коштів;
- **Фінансова** - діяльність, що призводить до зміни складу і розміру власного та позикового капіталу підприємства [8].

Формування грошових надходжень з огляду на поділ діяльності страховика на операційну, інвестиційну та фінансову унаочнює рис. 1.2.

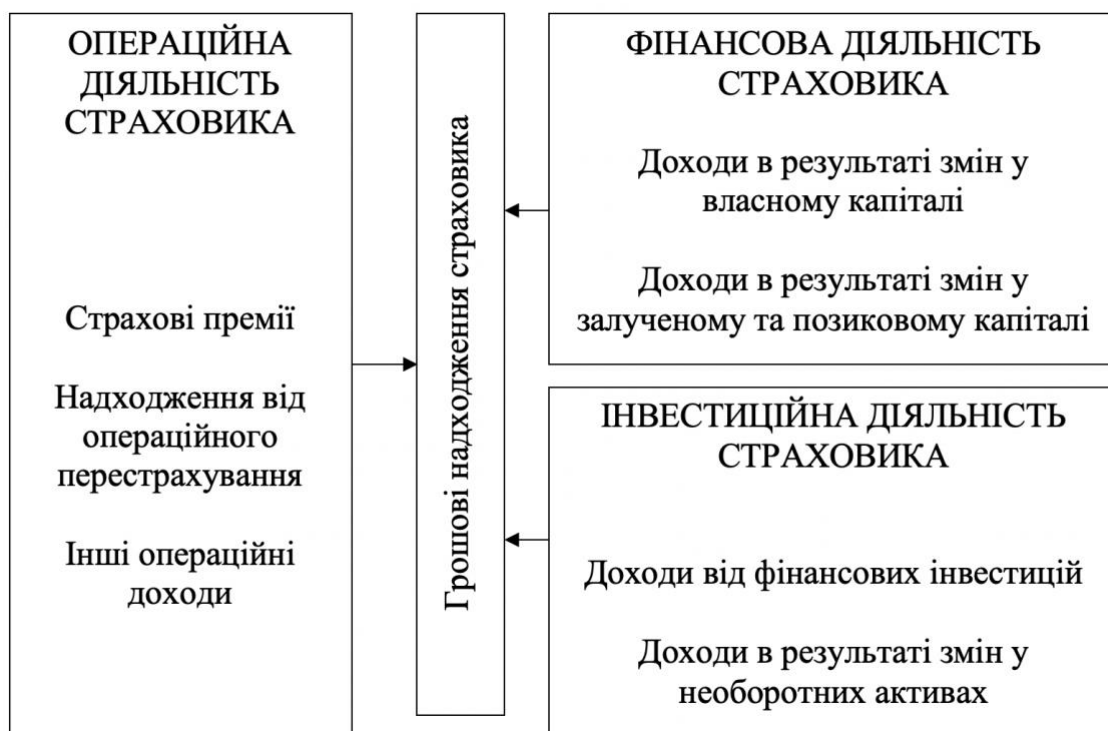

Рис. 1.2. Джерела грошових надходжень страховика від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності

Джерело: створено автором на основі [10]

"Згідно Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" рух грошових коштів у результаті фінансової діяльності визначається на основі змін у статтях балансу за розділом "Власний капітал" та статтях, пов'язаних з фінансовою діяльністю, у розділах балансу: "Забезпечення наступних витрат і платежів", "Довгострокові зобов'язання" і "Поточні зобов'язання" ("Короткострокові кредити банків" і "Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями", "Поточні зобов'язання за розрахунками з учасниками" тощо)" [11], див. таблицю 1.1.

Таблиця 1.1

Характеристика статей фінансової діяльності звіту про рух грошових коштів

Стаття звіту про рух грошових коштів	Зміст операцій
Надходження від:	
Власного капіталу	надходження грошових коштів від розміщення акцій чи інших операцій, що спричиняють збільшення власного капіталу;
Отримання позик	надходження грошових коштів у результаті створення боргових зобов'язань (позики, векселі, облігації та інші короткострокові та довгострокові зобов'язання, не пов'язані з операційною діяльністю);
Інші надходження	будь-які інші грошові надходження, що пов'язують з фінансовою діяльністю;
Витрачання на:	
Викуп власних акцій	суми, сплачені акціонерам, за викуп акцій;
Погашення позик	виплати грошових коштів для погашення отриманих позик;
Сплату дивідендів	грошові суми, сплачені тримачам акцій;
Інші платежі	витрати на: викуп раніше випущених акцій підприємства, погашення заборгованості за фінансовою орендою та інші платежі, пов'язані з фінансовою діяльністю.

Джерело: створено автором на основі стандарту фінансової звітності П(С)БО 4 [12].

Державний нагляд за фінансовою діяльністю(в тому числі й страховою) на території України здійснюється Національним банком України.

Так, для здійснення фінансово-господарської діяльності страхової компанії необхідно здійснити наступні кроки:

1. Реєстрація юридичної особи у формі повного, акціонерного (приватного та публічного), командитного товариства або товариства з додатковою відповідальністю.

2. Реєстрація акцій в Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку (для акціонерних товариств), див. рис. 1.3.

3. Отримання статусу фінансової установи, внесення до Державного реєстру фінансових установ (Національний банк України).

4. Отримання ліцензій на право здійснення страхової діяльності (Національний банк України).[6]

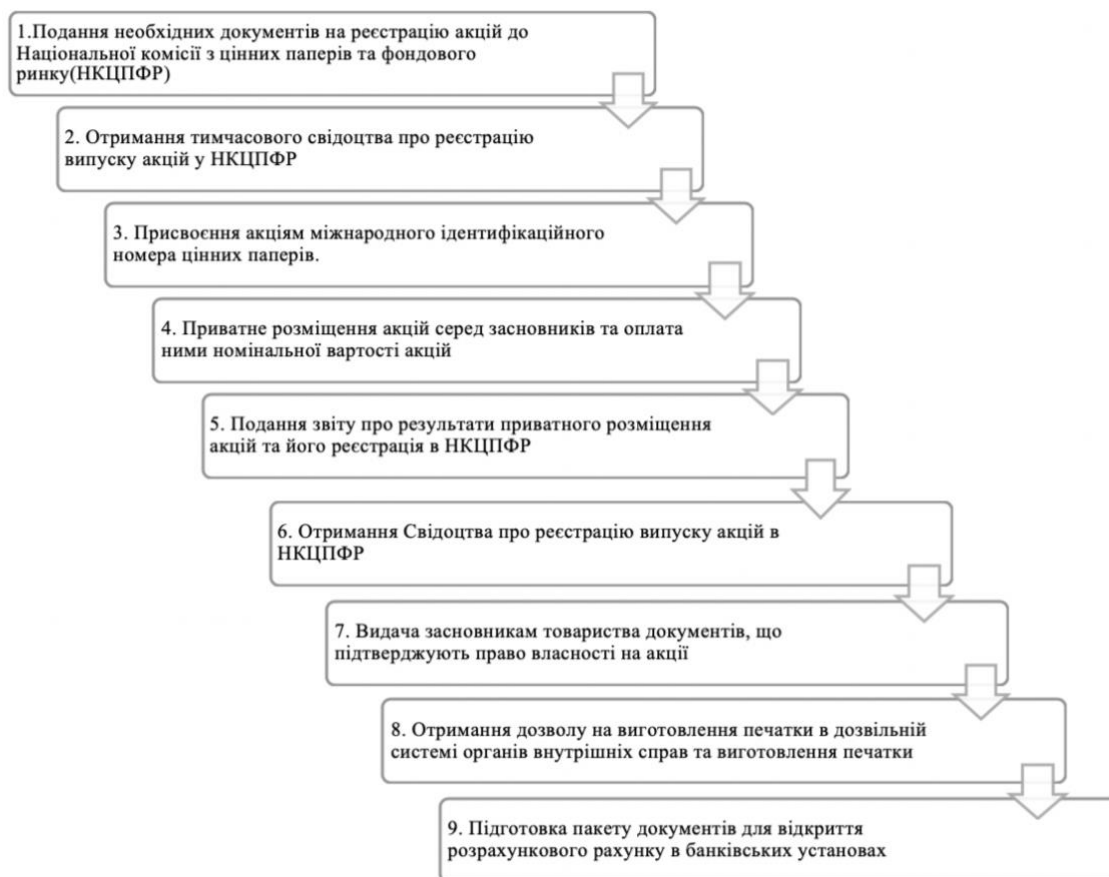

Рис. 1.3. Процес реєстрації акцій в Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку (для акціонерних товариств)

Джерело: створено автором на основі [6]

Згідно з Розпорядження Нацкомфінпослуг №850 у редакції від 08.11.2019, "страховик зобов'язаний на будь-яку дату дотримуватись критеріїв ліквідності, прибутковості та якості активів страховика, нормативу платоспроможності та достатності капіталу, нормативу ризиковості операцій та нормативу якості активів" [13]. У останній редакції комісією посилені вимоги до розрахунку прийнятних активів, зокрема в частині врахування таких активів, як дебіторська заборгованість та права вимоги до перестраховиків. **Розпорядженням було передбачено поступове підвищення нормативного обсягу активів, див. рис. 1.4. та 1.5.**

Рис. 1.4. Процес підвищення нормативної достатності капіталу

Джерело: створено автором на основі [13]

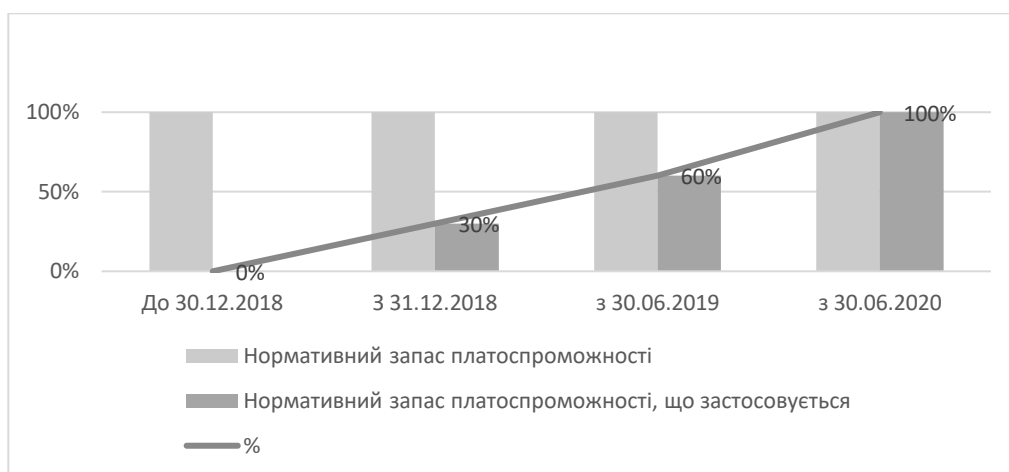

Рис. 1.5. Процес підвищення нормативу платоспроможності

Джерело: створено автором на основі [13]

У випадку страхування довічної пенсії в системі недержавного пенсійного забезпечення, резерви, сформовані, за такими договорами, розміщуються згідно статті 49 Закону України "Про недержавне пенсійне забезпечення" [13].

Також даним розпорядженням визначена сума прийнятних активів - як "сукупна вартість у національній валюті активів страховика, яка визначається за балансовою вартістю цих активів" [13], які можуть бути представлені: грошовими коштами на поточному рахунку, банківськими депозитами та рахунками умовного зберігання (ескроу), нерухомим майном, акціями, облігаціями місцевих позик, міжнародних фінансових організацій та підприємств, іпотечними сертифікатами, державними цінними паперами,

правами-вимогами до перестраховиків, інвестиціями в економіку України(за напрямками, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2002 року № 1211), банківськими металами та іншими активами, затвердженими розпорядженням Нацкомфінпослуг №850 [13].

"Прийнятні активи повинні розміщуватися з урахуванням принципів безпечності, прибутковості та ліквідності" [13].

Активи, визначені вище, включаються до суми прийнятних активів з урахуванням наступних **вимог та обмежень**:

Таблиця 1.2

Актив	Вимоги та Обмеження
акції українських емітентів	<ul style="list-style-type: none"> перебувають в біржовому реєстрі, пройшовши процедуру лістингу на фондовій біржі
акції іноземних емітентів	<ul style="list-style-type: none"> допущені НКЦПФР до обігу на території України; емітент працює не менше ніж два роки на ринку та акції перебувають в обігу останні 12 місяців (до дати розрахунку величини активів)
облігації підприємств українських емітентів, місцевих позик, іпотечні сертифікати, іпотечні облігації, державні облігації України та міжнародних фінансових організацій	<ul style="list-style-type: none"> перебувають в біржовому списку; у разі виключення з біржового списку та протягом 90 календарних днів повторно не включені до біржового списку - в розмірі не більше 50% їх вартості
облігації іноземних емітентів	<ul style="list-style-type: none"> допуск НКЦПФР таких цінних паперів до обігу на території України; міжнародний кредитний рейтинг A+ перебувають в обігу останні 12 місяців до дати розрахунку

грошові кошти на поточному рахунку, банківські вклади (депозити) та рахунки умовного зберігання (ескроу), валютні вкладення згідно з валютою страхування	<ul style="list-style-type: none"> розміщені в банку, кредитний рейтинг - інвестиційний;
інвестиції в економіку України за напрямками КМУ	<ul style="list-style-type: none"> крім інвестування в розвиток ринку іпотечного кредитування - разом не більше 10% страхових резервів в окремий об'єкт - не більше 5%

Джерело: створено автором на основі Розпорядження Нацкомфінпослуг №850 [13]

Для визначення нормативу платоспроможності та достатності капіталу "застосовують значення, яке більше з таких величин:

$$З + К;$$

$$З + НЗП, \quad (1.1)$$

де $З$ (зобов'язання) - величина довгострокових та поточних зобов'язань і забезпечень, що розраховується відповідно до законодавства та визначається як сумарна величина розділів II–IV пасиву балансу;

$К$ - величина, що дорівнює: 30 млн грн - для страховика, який здійснює або планує здійснювати види страхування інші, ніж страхування життя; 45 млн грн - для страховика, який здійснює або планує здійснювати страхування життя;

НЗП - нормативний запас платоспроможності, який розраховується відповідно до законодавства" [13].

Згідно даного Розпорядження, "норматив якості активів - сума активів, що визначені як низько ризикові активи, яка на будь-яку дату має бути не менше нормативного обсягу активів"[13], див. табл. 1.3 та рис. 2.6.

банківські вклади	<ul style="list-style-type: none"> •рейтинг AA+ •крім поточних рахунків та депозитів до запитання
облігації	<ul style="list-style-type: none"> •емітент - банк AA+ •міжнародних фінансових організацій
державні цінні папери	
залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	•МТСУ
права вимоги до перестраховиків-нерезидентів, що не здійснюються збройною агресією проти України	<ul style="list-style-type: none"> •авіаційне страхування •"Зелена Картка" •ядерна шкода

Рис. 1.6 Перелік низькоризикових активів

Джерело: створено автором на основі Розпорядження Нацкомфінпослуг №850

Таблиця 1.3

Визначення нормативного обсягу активів страховика

Страховик, що здійснює страхування життя	40 % страхових резервів (виняток - резерв належних виплат);
Страховик, що здійснює страхування за видами страхування іншими, ніж страхування життя та отримав ліцензію:	
хоча б за одним з видів обов'язкового страхування	40 % страхових резервів (виняток - резерв заявлених, але не виплачених збитків);
тільки за видами добровільного страхування	20 % страхових резервів (виняток - резерв заявлених, але не виплачених збитків);
якщо рівень вхідного перестраховування страховика > 10 % та/або рівень вихідного перестраховування > 50 %;	60 % страхових резервів (виняток - резерв заявлених, але не виплачених збитків)

Джерело: створено автором на основі розпорядження Нацкомфінпослуг №850 [13]

Згідно Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг" від 12.09.2019 №79-IX, положення якого вводиться в дію з 1 липня 2020 року, **Національний банк України**, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку є правонаступниками Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, у здійсненні повноважень та виконанні функцій з державного регулювання та нагляду у сфері ринків фінансових послуг [14].

1.3. Особливості формування страхових резервів

Основним джерелом для інвестиційної діяльності страхових компаній є кошти страхових резервів, які акумулюються в процесі надання страхових послуг.

Згідно 31-ої статті Закону України "Про Страхування", страхові резерви створюються страховиками з метою забезпечення майбутніх виплат страхових сум і страхового відшкодування залежно від видів страхування (перестрахування).

Резерви страховиків поділяються на:

- технічні резерви;
- резерви зі страхування життя (математичні резерви) [3].

Також, статтею 36 відповідного закону, Національний банк України здійснює контроль за платоспроможністю страховиків перед страхувальниками та встановлює правила формування, обліку та розміщення страхових резервів та показників їхньої звітності в Україні [3].

Наочне представлення структури та видів страхових резервів представлена на рис. 1.7.

Рис.1.7. Види страхових резервів

Джерело: складено автором на основі даних [15]

Відповідно, формування технічних резервів страхових компаній, що здійснюють види страхування, інші, ніж страхування життя, регулюється розпорядженням національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України «Про затвердження Методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя» у редакції від 28.12.2019, згідно якої, "страховики, які здійснюють види страхування, інші, ніж страхування життя, зобов'язані формувати і вести облік таких технічних резервів:

- **незароблених премій** (резерв премій) - частки від сум надходжень страхових платежів (страхових внесків, страхових премій), що відповідають страховим ризикам, які не минули на звітну дату;
- **збитків** - зарезервовані несплачені страхові суми та страхові відшкодування за відомими вимогами страхувальників, щодо яких не прийнято рішення про виплату або відмову у виплаті страхової суми чи страхового відшкодування" [15].

Окрім технічних резервів, страховики додатково можуть формувати і вести облік таких технічних резервів:

- **резерв збитків**, які виникли, але не заявлені, що включає витрати на врегулювання збитків від страхових випадків, факт настання яких страховику не було заявлено на звітну дату;
- **резерв катастроф** для здійснення страхових виплат у разі настання природних катастроф або значних промислових аварій, внаслідок яких буде завдано збитків численним страховим об'єктам, та якщо є потреба здійснювати страхові виплати в сумах, що значно перевищують розміри збитків, основі яких розраховувалися страхові тарифи.;
- **резерв коливань збитковості** - компенсації майбутніх виплат страховика, що пов'язані з відшкодуванням збитків, у разі, якщо фактична збитковість, за видами страхування у звітному періоді перевищує очікуваний середній

рівень збитковості взятий за основу при розрахунку тарифів за цими видами страхування [15].

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

2.1. Інвестиційні ресурси страхових компаній України

Пандемія COVID-19 сколихнула без перебільшення усі світові галузі економіки. Не виключенням стала і страхова галузь. Страховому ринку України у 2020 році вдалось зібрати валових страхових премій на суму у 45 184.9 млн грн, що на 7 817 млн грн менше у порівнянні з минулим роком, в той час як обсяг чистих страхових премій зріс на 764.2 млн та становив 40 350.2 млн грн відповідно, див. табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка основних показників діяльності страхового ринку

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Валові страхові премії, у тому числі, млн грн:	26 767.3	29 736	35 170.3	43 431.8	49 367.5	53 001.2	45 184.9
зі страхування життя, млн грн	2 159.8	2 186.6	2756.1	2913.7	3906.1	4 624.0	5 017.1
Валові страхові виплати, у тому числі, млн грн:	5 065.4	8 100.5	8 839.5	10 536.8	12 863.4	14 338.3	14 852.7
зі страхування життя, млн грн	239.2	491.6	418.3	556.3	704.9	575.9	648.7
Рівень валових виплат, %	18.9%	27.2%	25.1%	24.3%	26.1%	27.1%	32.9%
Чисті страхові премії, млн грн	18 592.8	22 354.9	26 463.8	28 494.4	34 424.3	39 586.0	40 350.2
Чисті страхові виплати, млн грн	4 893	7 602.8	8 561	10 256.8	12 432.6	14 040.5	14 451.9
Рівень чистих виплат, %	26.3%	34.0%	32.3%	36.0%	36.1%	35.5%	35.8%

Джерело: створено автором на основі даних Нацкомфінпослуг [16]

Протягом 2007-2020 років загальна кількість страхових компаній зменшилась на 259 компаній, в т.ч. 207 СК “non-Life” та 50 СК “Life”. Станом на кінець 2020 року в Україні діяли 210 страхових компаній, з яких 20 СК зі страхування життя та 190 СК, що здійснювали види страхування, інші, ніж страхування життя, відповідно за 2020 рік на ринку страхування припинили діяльність 23 компанії.

Таблиця 2.2

Динаміка кількості страхових компаній в Україні в 2007-2020 рр

Кількість страхових компаній	Роки												
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Загальна кількість	469	450	456	442	414	407	382	361	310	294	281	233	210
у т. ч. СК «non-Life»	397	378	389	378	352	345	325	312	271	261	251	210	190
у т. ч. СК «Life»	72	72	67	64	62	62	57	49	39	33	30	23	20

Джерело: створено автором на основі даних Нацкомфінпослуг [16]

З розвитком інституційного середовища, "кишенькові" компанії, що почасти є недоброчесними, поступово зникають з ринку, та все ж цей ринок потребує тотальної чистки, яка відбулася з банківським сектором у 2014-2019 рр.

Доречно, також розглянути міжнародні показники страхового ринку, визначені дослідницьким центром Swiss Re Institute:

- Insurance Penetration ratio(показник проникнення страхових послуг) – страхові премії/ВВП;
- Insurance Density ratio(показник щільності страхування) – розмір страхової премії на одну особу [18];

Відповідно, за 2019 рік Insurance Penetration ratio в Україні становив 1,52% (з них “non-life” – 1,4%), що на 0,12% більше у порівнянні з 2018 роком. Insurance Density ratio – 53 дол. США(з них “non-life”- 49), що на 11 дол. США більше

відповідно. Це свідчить про те, що український ринок страхування, незважаючи на пандемію незначно зростає, проте все ще є незначним за обсягом активів та за рівнем споживання страхових послуг у порівнянні з іншими країнами, див. рис. 2.1, 2.2.

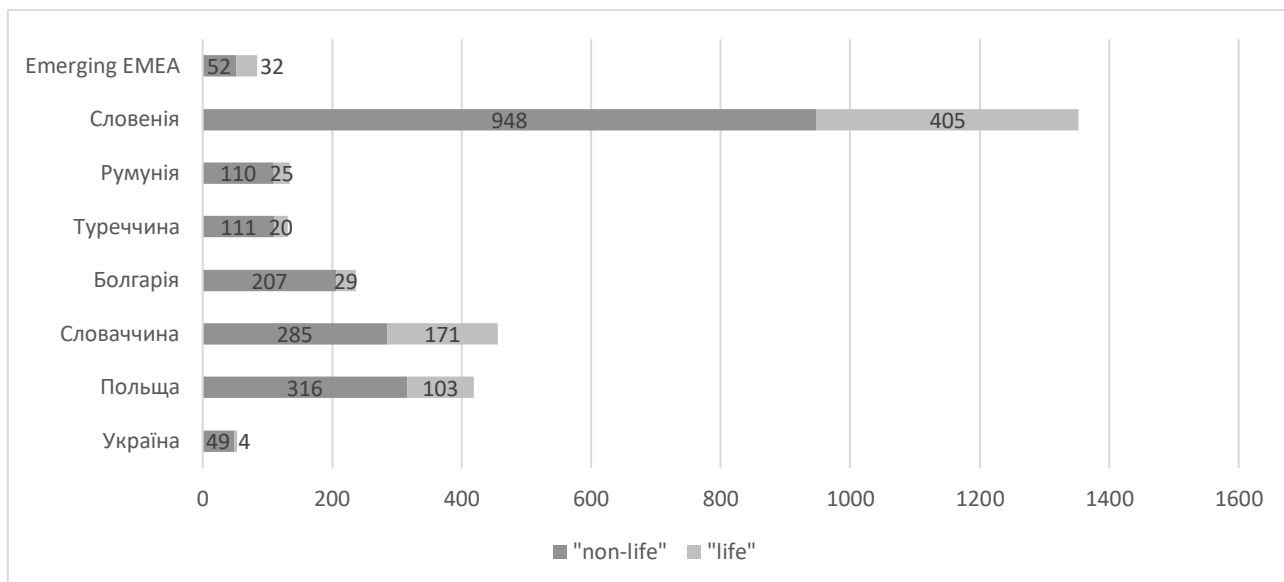

Рис.2.1 Показник щільності страхування 2019 р.

Джерело: створено автором на основі даних Swiss Re [17]

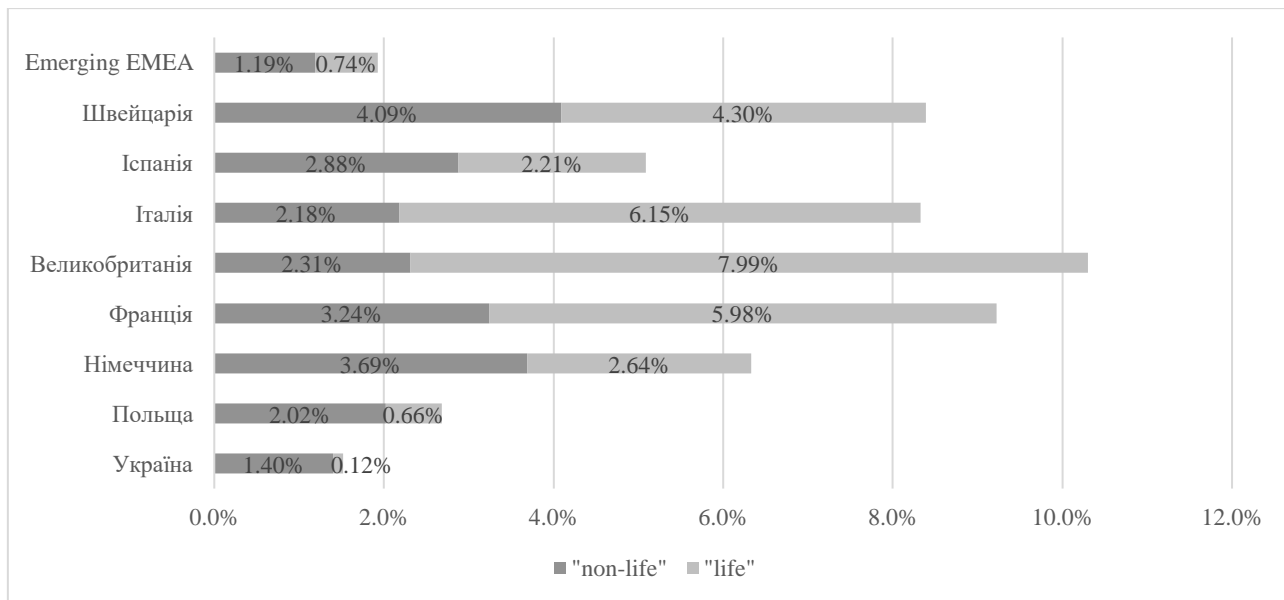

Рис.2.2 Показник проникнення страхових послуг 2019 р.

Джерело: створено автором на основі даних Swiss Re [17]

Розглядаючи інвестиційну діяльність страхових компаній, основним джерелом якої є страхові резерви та активи страховиків, слід проаналізувати динаміку обсягів загальних активів та активів, дозволених для представлення

коштів страхових резервів відповідно до ст. 31 Закону України "Про страхування" та обсягів страхових резервів, див. рис. 2.3.

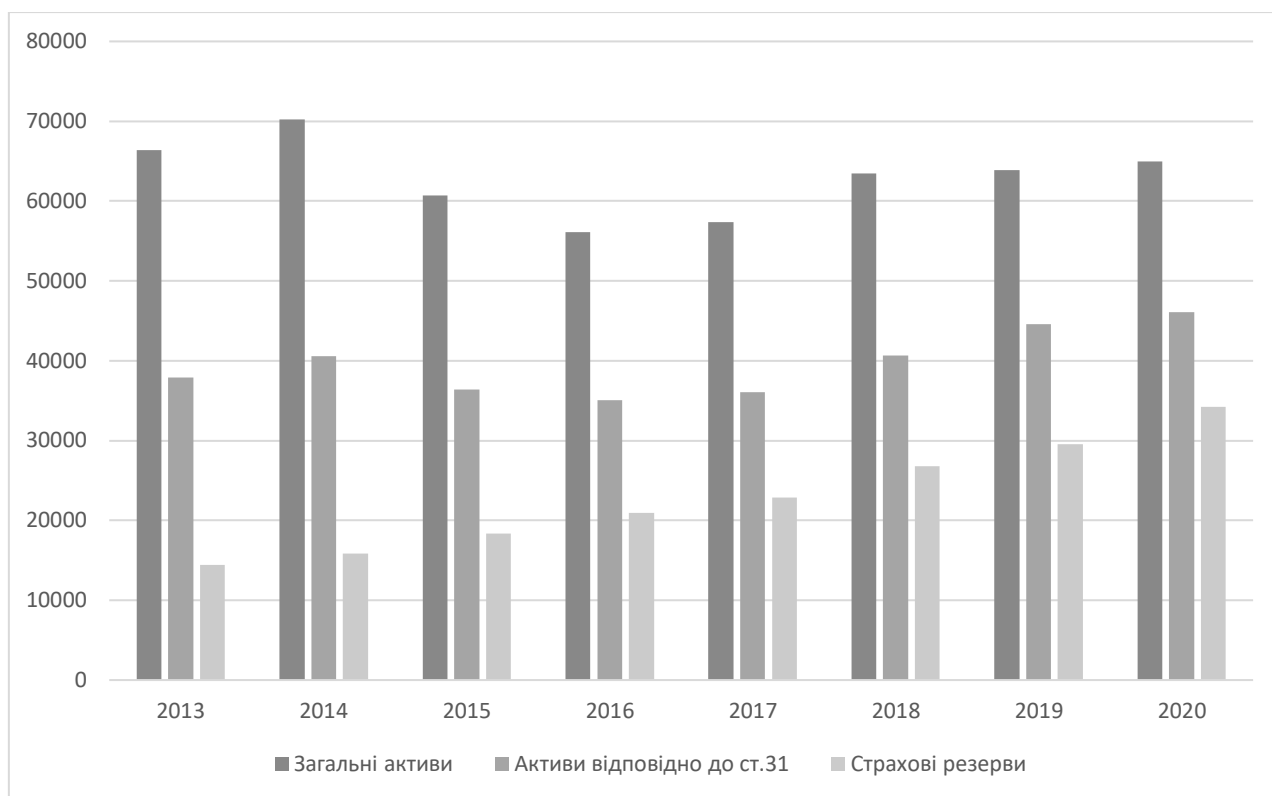

Рис. 2.3. Динаміка активів та обсягів страхових резервів страховиків в Україні за 2013-2020 рр., млн грн

Джерело: складено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Незважаючи на те, що економіка України зазнала значних потрясінь протягом 2013-2016 рр. - активна фаза російсько-української війни на сході України та у 2019-2020 р. - пандемія Covid-19, обсяги активів, визначених статтею 31 Закону України "Про страхування" для представлення страхових резервів, не тільки повернулись до докризових показників, а й перевершили їх, відтак на кінець 2020 року становили 46 113,6 млн грн та страхові резерви відповідно становили 34 192,1 млн грн. Усупереч зменшенню загальної кількості страхових компаній в Україні, у порівнянні з аналогічною датою 2019 року збільшились такі показники, як загальні активи страховиків на 1 058,38 млн грн (2%), з них активи, визначені законодавством для покриття страхових резервів – на 1 503,73 млн грн (3%) [16]. Також, слід відмітити, що причиною збільшення

загальних активів у 2020 році було остаточне введення нормативу щодо обсягів активів з 30.06.2020 р.

Зменшення обсягів загальних активів та активів відповідно до статті 31 ЗУ "Про страхування" протягом 2013-2016 рр. пояснюється анексією Автономної Республіки Крим та активною фазою російсько-української війни на сході України, внаслідок чого, усі філії страхових компаній припинили свою діяльність на тимчасово окупованих територіях.

Слід зазначити, що страхові компанії є потужними інвесторами в економіку України, див. табл. 2.3. Частка інвестицій у цінні папери, що емітуються державою, протягом 2013-2019 рр. постійно зростала та досягла 21.6% у структурі активів 2019 року, див. додаток Б, це пояснюється підвищенням довіри бізнесу у державні інструменти та їх надійністю. Слід відмітити, що страхові компанії зі страхування життя у більшості розміщують свої резерви саме у цих активах, що пов'язано з регулюванням Нацкомфінпослуг, згідно якого, страховики, що здійснюють страхування життя, зобов'язані розміщувати 40% своїх резервів у низькоризикових активах. Інвестиції здійснюються шляхом купівлі облігацій внутрішньої державної позики України (ОВДП) — державні цінні папери, що розміщуються виключно на внутрішньому фондовому ринку і підтверджують зобов'язання України щодо відшкодування пред'явникам цих облігацій їх номінальної вартості з виплатою доходу відповідно до умов розміщення облігацій [17]. Перевагою даного інструменту є його порівняно висока дохідність (до 18,3% річних у гривнях) при мінімальних рівнях ризику та гарантованість державою. Звичайно, перелік відповідних інструментів повинен бути набагато більшим, зважаючи на розвиток фінансового ринку України та світу.

Таблиця 2.3

Рейтинг страхових компаній з інвестицій в ОВДП за 2018 рік

№	Назва компанії	ОВДП, тис. грн
1	ГРАВЕ Україна СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	2 269 745
2	МЕТЛАЙФ	1 224 670
3	ARX	801 797
4	УНІКА	734 479

5	УНІКА ЖИТТЯ	589 283
6	PZU УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	513 420
7	ТАС	489 869
Всього 233 СК		9 643,4 млн грн

Джерело: [19]

Для аналізу інвестиційних та фінансових доходів слід розглянути дані звіту "Про рух грошових коштів" страхових компаній в Україні, див. рис. 2.4.

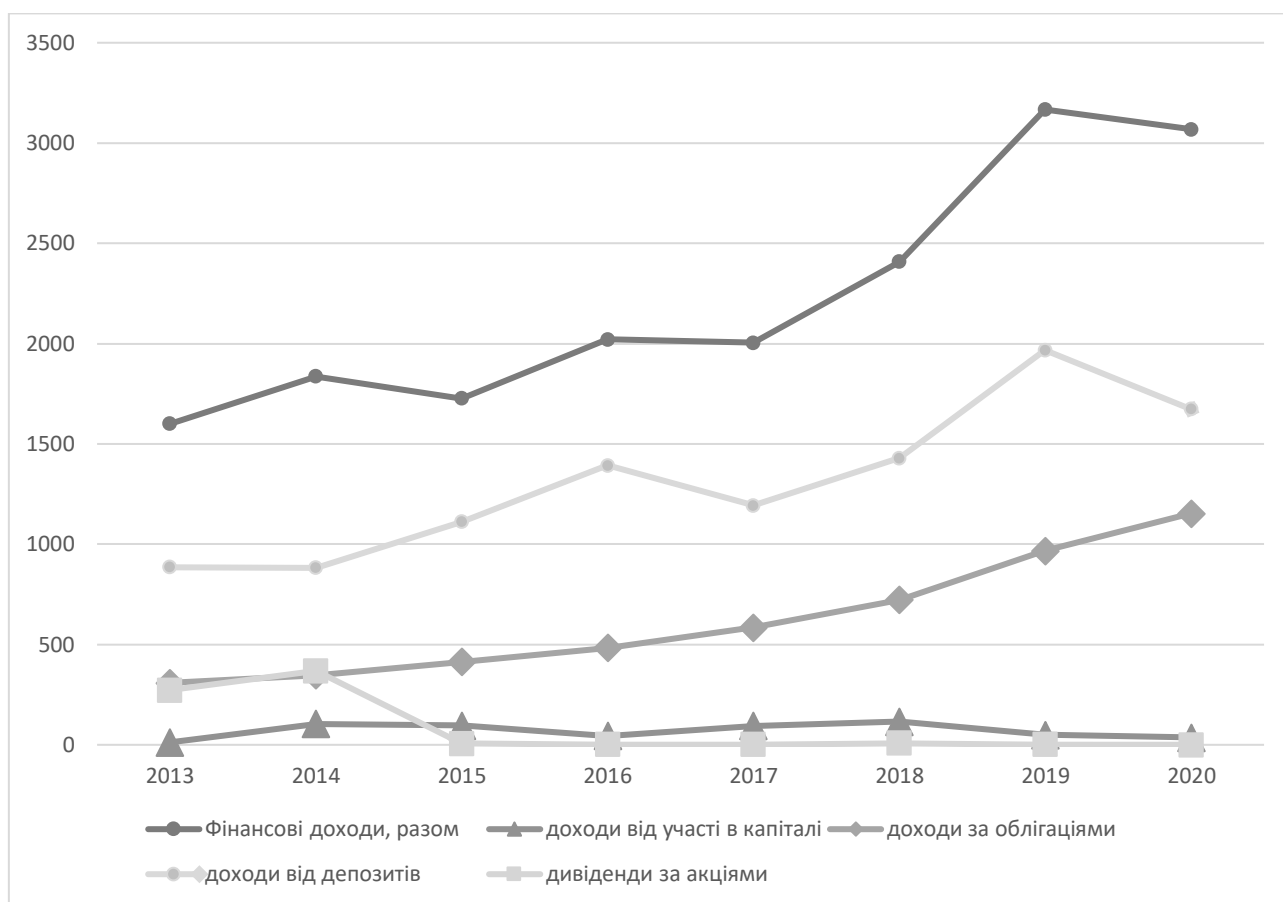

Рис. 2.4. Динаміка фінансових доходів страхових компаній в Україні 2013-2020 рр., млн грн

Джерело: створено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Сукупні фінансові доходи страхових компаній в Україні на кінець 2020 року, у порівнянні з минулим роком дещо зменшились - на 3% (98,5 млн грн) та становили 3069 млн грн. Серед них найбільше зменшились кількісному вимірі доходи від депозитів - на 294,5 млн грн (-15%), що пов'язано зі зменшенням облікової ставки Нацбанком, що призвело до зниження депозитних ставок в країні, страховики ж почали активніше вкладатися в державні облігації, доходи від яких, навпаки зросли на 185,8 млн грн (19%), проте такі категорії, як доходи

від участі в капіталі знизилися на 27% (-13,3 млн грн) та дивіденди за акціями, відповідно, знизилися на 69% (-0.8 млн грн) у порівнянні з 2019 роком, що пояснюється зменшення частки акцій у структурі активі страховиків та дотримання вимог платоспроможності та достатності капіталу.

Для глибшого розуміння відмінностей страховиків життя та страховиків за іншими видами страхування, слід окремо розглянути динаміку їхніх фінансових доходів, див. табл. 2.4., 2.5.

Таблиця 2.4

**Фінансові доходи страхових компаній України з інших видів страхування
2013-2020 рр., млн грн**

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Фінансові доходи, в т.ч:	1154	1063	975	1215	1190	1380	1859	1784
від участі в капіталі	10	98	95	45	94	116	50	37
за облігаціями	72	93	103	141	177	212	310	385
від депозитів	674	558	662	928	788	916	1319	1165
дивіденди за акціями	271	236	6	1	1	2	1	0,3

Джерело: складено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Фінансові доходи страхових компаній України, що здійснюють інші види страхування(non-life) на кінець 2020 року становили 1784 млн. грн, що на 75 млн грн(-4%) менше у порівнянні з 2019 роком. Найбільше зменшились доходи від депозитів - на 154 млн грн (-12%), доходи від участі в капіталі та дивіденди за акціями зменшились на 13 та 1 млн грн відповідно. Доходи за облігаціями серед них зросли на 75 млн грн (24%) у порівнянні з минулим роком.

Таблиця 2.5

Фінансові доходи страхових компаній України зі страхування життя 2013-2020 рр., млн грн

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Фінансові доходи, в т.ч:	446	773	752	806	814	1029	1308	1284
від участі в капіталі	3	6	0	0	0	0	0	0
за облігаціями	237	253	310	341	408	510	658	769
від депозитів	212	324	450	463	406	512	648	508
дивіденди за акціями	0,5	132	0,09	0,20	0,38	6,57	0,04	0,03

Джерело: складено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Фінансові доходи страхових компаній України, що здійснюють страхування життя(life) на кінець 2020 року становили 1284 млн грн, у порівнянні з минулим роком, зменшились на 2% (-24 млн грн). Страховики найбільше недоотримали доходів за депозитами - мінус 141 млн грн (-22%). Доходи за дивідендами від акцій становили у 2020 році лише 28,5 тис. грн, фінансові доходи від участі в капіталі були відсутні, починаючи з 2015 року. Це негативне явище пояснюється невеликим поширенням страхування життя серед населення та слабкими інвестиційними стратегіями страховиків. В той же час, зросли доходи за облігаціями на 111 млн грн (17%). З детальною динамікою фінансових доходів страховиків можна ознайомитися у додатках.

Рівень ефективності інвестиційної діяльності страхових компаній визначається шляхом відношення фінансових доходів до загального розміру активів, визначених ст. 31 Закону України "Про страхування"[20], див. рис.2.5.

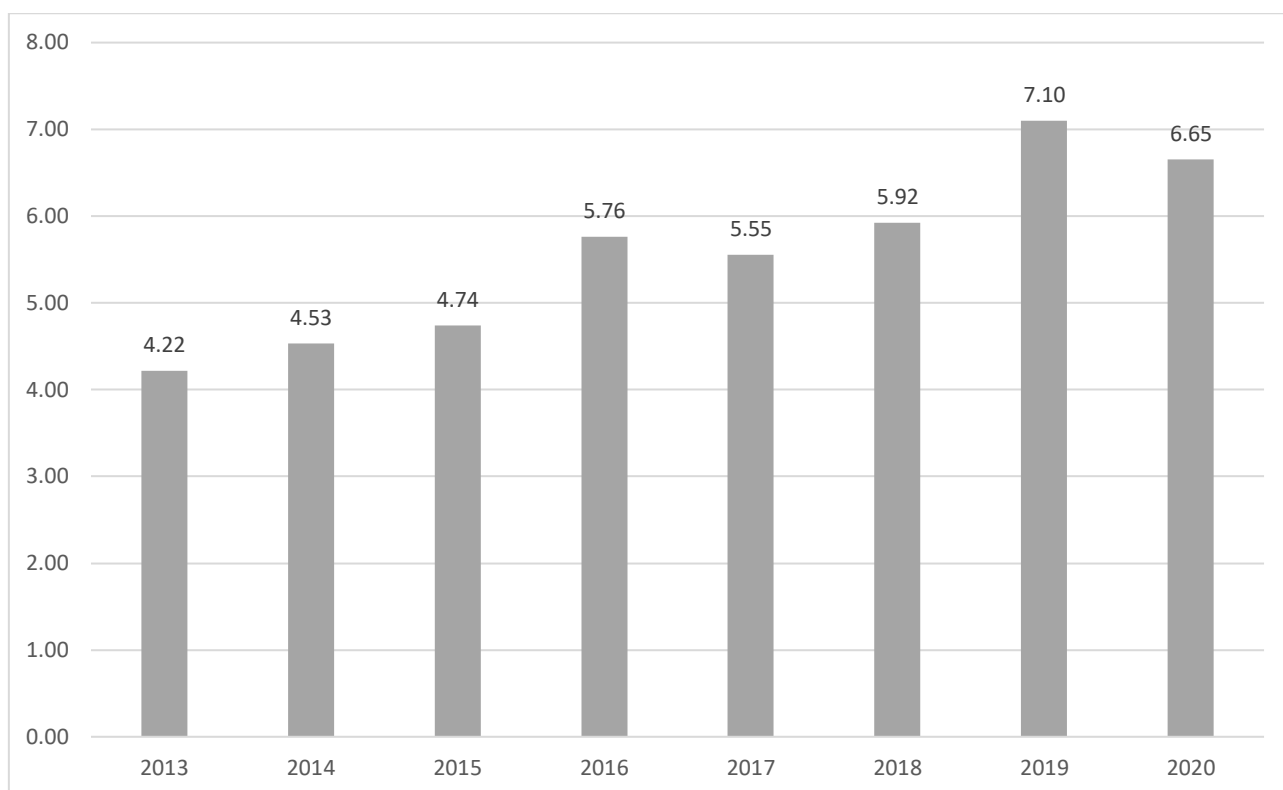

Рис. 2.5. Ефективність інвестиційної діяльності страхових компаній в Україні 2013-2019 рр.

Джерело: складено автором на основі [20]

Ефективність інвестиційної діяльності зростала протягом 2013-2019 років за виключенням 2017 року, що знову ж таки, пояснюється зміною норм регулювання Нацкомфінпослуг, що передбачало вилучення сміттєвих акцій з ринку та подальшою переоцінкою активів. 2020 рік показав незначне падіння ефективності інвестиційної діяльності страховиків, до 6,65, що пояснюється пандемією Covid-19 та макроекономічними процесами.

1 липня 2020 року з початком нагляду та регулювання Національним банком України у страховиків почався новий етап розвитку страхового ринку, що передбачає комплексне оздоровлення системи регулювання відповідно до міжнародних стандартів.

2.2. Аналіз фінансових активів, дозволених для формування страхових резервів

"У зв'язку з втратою чинності розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 26 листопада 2004 року № 2875 "Про затвердження Правил розміщення страхових резервів із страхування життя" та розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 08 жовтня 2009 року № 741 "Про затвердження Положення про обов'язкові критерії та нормативи достатності, диверсифікованості та якості активів, якими представлені страхові резерви з видів страхування, інших, ніж страхування життя", нормативи розміщення та інвестування коштів страхових резервів з видів страхування, інших, ніж страхування життя регулюються згідно розпорядження Нацкомфінпослуг 07.06.2018 №850 "Положенням про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика" [12].

Страхові резерви, що представлені активами згідно 31 статті Закону України "Про страхування" є основним ресурсом для інвестиційної діяльності страховика. Аналізуючи рис. 2.6., можна відзначити, що страхові резерви протягом 2013-2019 рр. постійно зростали, так у порівнянні з минулим роком загальний обсяг страхових резервів зріс на 9.6%(технічні резерви -9.3%, резерви зі страхування життя – 10.1%).

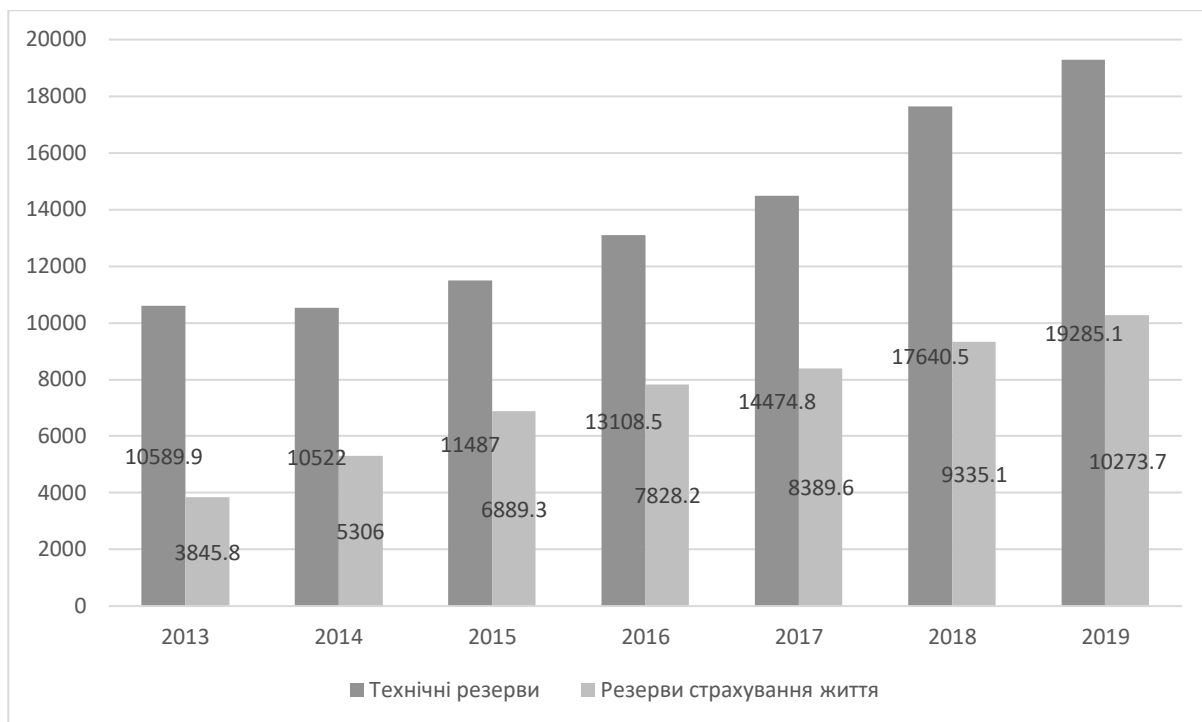

Рис. 2.6. Динаміка страхових резервів 2013-2019 рр., млн грн

Джерело: складено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Аналізуючи структуру загальних резервів, логічно більшу частину становлять технічні резерви, що пов'язано з переважанням на ринку страхових послуг інших видів страхування, відмінних від страхування життя.

Рис. 2.7. Структура сформованих резервів страховика 2013-2019 рр.

Джерело: складено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

В основному страхові компанії тримають свої активи у грошових коштах на поточних рахунках, на банківських депозитах, у акціях та цінних паперах, що

емітуються державою. Слід звернути увагу на стрімке зменшення частки акцій у портфелях страхових компанії, починаючи з 2014 року, що зменшилась на понад 14274 млн грн за період 2014-2019 років, здебільшого, це було пов'язано зі змінами норм регулювання Нацкомфінпослуг, що унеможливили інвестування страховиків у "токсичні" акції, див. рис. 2.8.

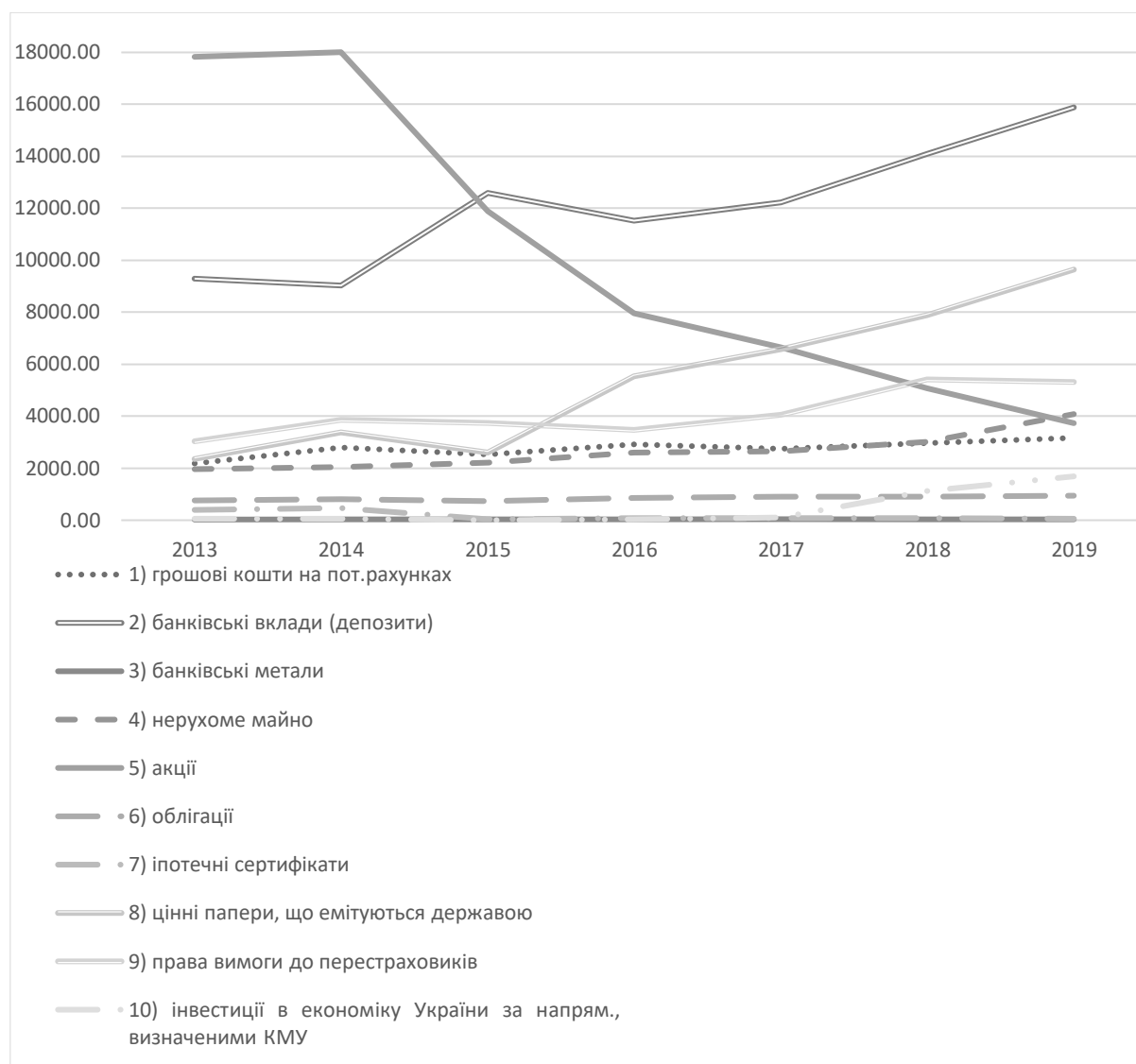

Рис. 2.8. Динаміка активів, дозволених для представлення коштів страхових резервів 2013-2019 рр.

Джерело: складено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Фондовий ринок України, на жаль, не можна назвати високорозвиненим та конкурентним, прийнято вважати ринком, що розвивається. Та все ж, за даними інвестиційної компанії "Фрідом Фінанс Україна" станом на 12 березня 2020 року акції українських компаній можуть приносити більше дохідності, аніж депозити:

- АТ "Райффайзен Банк Аваль". Дивідендна прибутковість — 20,29% річних у гривні;
- "Миронівський хлібопродукт" (ТМ "Наша Ряба") — 15% у дол. США;
- ПАТ "Крюківський вагонобудівний завод" — 22% у гривні.[21]

На сьогоднішній день страховики мають можливість здійснювати самостійні операції на ринку цінних паперів проте, для цього необхідна відповідна кваліфікація працівників страхової компанії, співпраця з брокерами іншими фінансовими посередниками, виплата комісійних(знижує прибутковість), що ускладнює процес інвестування. Також є можливість розміщення вільних коштів в інвестиційні фонди, співпраця з якими містить свої ризики, про те я виправданою, адже за допомогою інвестиційного фонду можна легко переформатовувати існуючі активи страхових резервів під нові вимоги законодавства.

Окрім цього протягом 2013-2014 рр. відбулася велика чистка банківської системи, під час якої, за даними ICU(Investment Capital Ukraine), страхові компанії втратили близько 3 млрд грн у неплатоспроможних банках, тому страховики були змушені ґрунтовніше підходити шляхів розміщення та інвестування активів.[22] В той же час, на ринку з'явився новий інструмент, у який активно почали інвестувати страхові компанії - облігації внутрішньої державної позики України, що гарантовані державою та розміщуються виключно на внутрішньому ринку.

Державні облігації України поділяють на:

- короткострокові(до 1 року);
- середньострокові(від 1 до 5 років)
- довгострокові(від 5 років)

Дохідність даного інструменту варіюється та залежить від терміну погашення, валюти випуску, див. рис. 2.9.

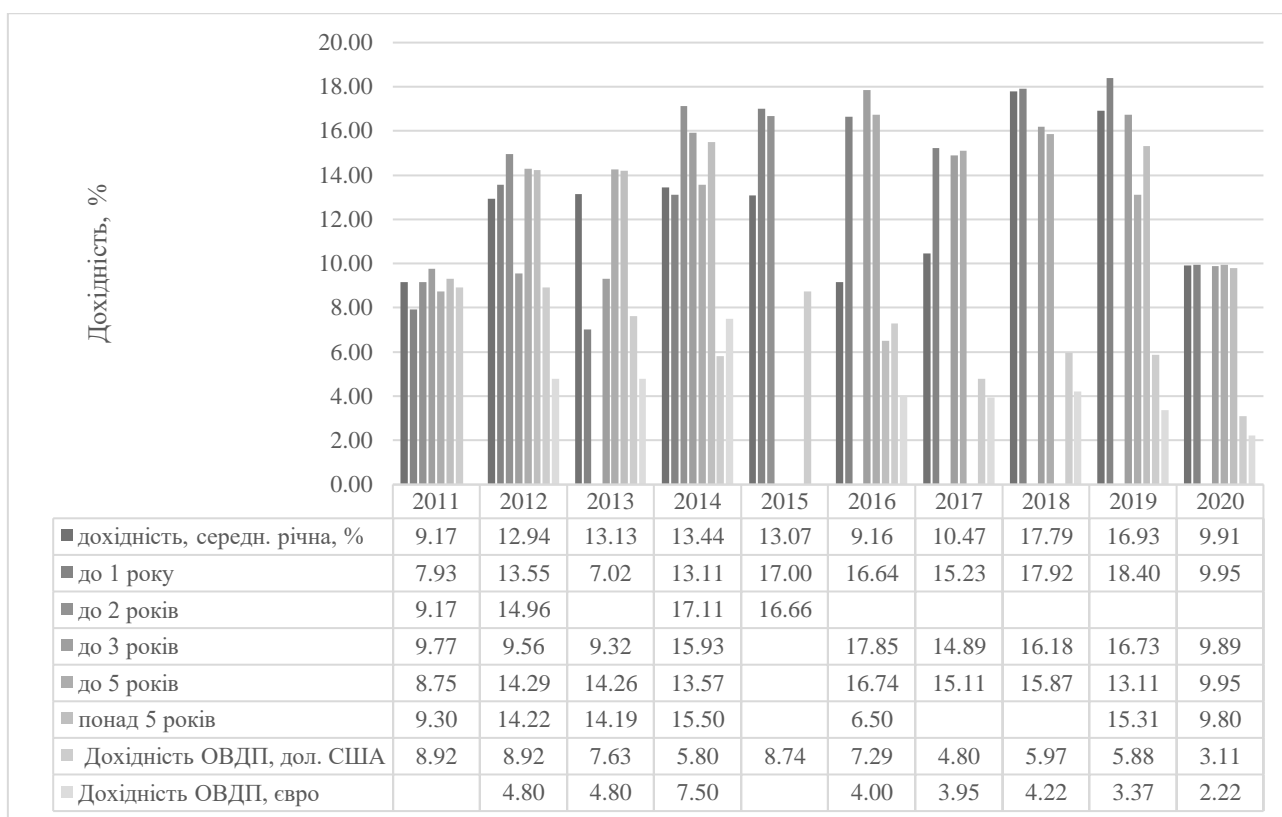

Рис. 2.9. Динаміка дохідності ОВДП 2011-2020 рр.

Джерело: складено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Примітка: дані за 2020 рік є середнім значення за січень, лютий, березень.

Так, частка ОВДП у портфелях страхових компаній, починаючи з 2013 року безперервно зростала та на кінець 2019 року становила 21,6% у структурі активів, визначених статтею 31 Закону України "Про страхування". З одного боку це добре, що кошти інвестуються у державу, з іншого – купівля суб'єктами ОВДП зменшує активність банківської системи, основна функція якої є кредитування. В той же час, стрімке зростання банківських вкладів страхових компаній 2014-2015 років пояснюється девальвацією національної валюти та переоцінкою залишків валютних активів, а також кошти, що були виручені від продажу акцій були розміщені у банках з високим рейтингом. Відповідно, більше 15884 млн грн на кінець 2019 року розміщено страховиками на депозитних рахунках, що становить 35,6%(в т.ч. 3,1% в іноземній валюті) у загальній структурі активів, дозволених для представлення коштів страхових резервів. Реалізуючи продукти на українському ринку, страховики зберігають більшу частину своїх активів на депозитах у національній валюті.

В умовах стабільності банківської системи, зберігання коштів на депозитних рахунках страховими компаніями є очевидним, адже ставки по депозитах в українських банках, у порівнянні з іноземними є досить великими та банківські депозити є високоліквідними, див. рис 2.10. Розмір ставки залежить від багатьох факторів:

- облікової ставки Нацбанку
- строку депозиту(терміновий, до запитання)
- виду валюти
- суми вкладу
- порядку виплати доходу

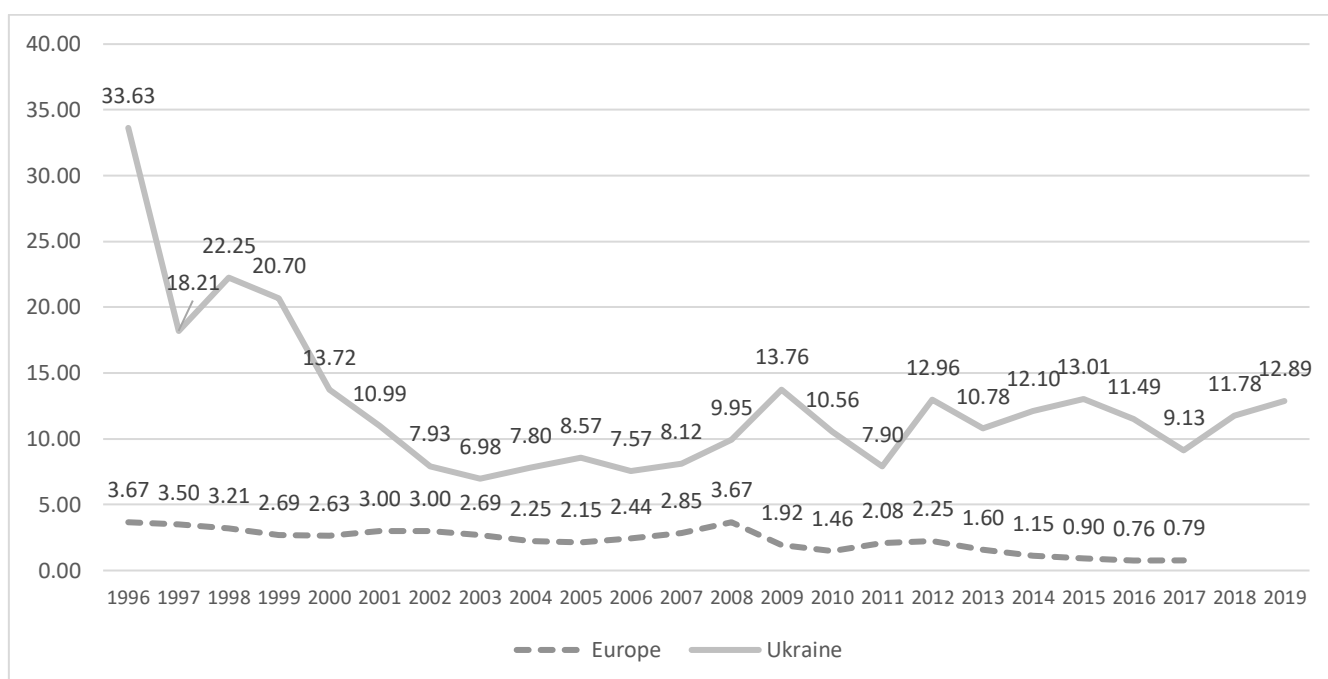

Рис. 2.10. Динаміка середніх депозитних ставок в Україні та Європі 1996-2019 рр.

Джерело: створено автором на основі даних IMF[23]

Безперечно, страхова компанія, при виборі банку проводить як кількісний, так і якісний аналіз показників діяльності банку, зважає на очікувану дохідність, ризиковість і т.д. Банки також приваблюють страхові компанії інтеграцією страхових продуктів у своїй діяльності, наприклад, банк при видачі кредиту на авто рекомендує, а у деяких випадках зобов'язує придбати поліс автоцивілки та здійснити страхування життя позичальника у страхової компанії-

партнера/акредитованої страхової компанії. Діяльність партнерських програм досить поширена серед українських страховиків та банків. Найвищою формою співпраці банку та страхової компанії є кооперація – утворення договірної альянсу на довгостроковій основі.

Страховики, дотримуючись консервативної політики, довіряють свої активи банкам з іноземним капіталом та державним банкам, див. таблиці 2.6, 2.7. Найбільші об'єми коштів розміщені у державних банках: Укргазбанк, Ощадбанк та Укрексімбанк, та незважаючи на високі рейтинги Приватбанку (“В з позитивними прогнозами”, згідно з рейтинговим агенством Fitch Ratings), страховики все ж утримуються від співпраці.

Таблиця 2.6

Структура депозитів страховиків у державних банках України 2019 р.

№	Банки з державною часткою	Суми тис. грн
1	АБ “Укргазбанк”	1 718 804,40
2	АТ “Ощадбанк”	1 659 675,80
3	АТ “Укрексімбанк”	1 334 092,50
4	ПАТ КБ “Приватбанк”	247 270,5
Всього		4 959 843,20
При цьому станом на 30.09.2019		4 344 926,3

Джерело: [19]

Таблиця 2.7

Структура депозитів страховиків у банках іноземних банківських груп 2019 р.

№	Банки іноземних банківських груп	Суми тис. грн
1	ПАТ “Кредобанк”	757 438,70
2	АТ “Райффайзен Банк Аваль”	751 544,60
3	ПАТ “Креді Агріколь Банк”	551 727,20
4	ПАТ “Альфа-Банк”	495 990,30
5	ПАТ “ІНГ Банк Україна”	366 408,00
6	АТ “ОТП Банк”	355 935,10
7	АТ “УкрСиббанк”	330 139,80
8	АТ “Прокредит Банк”	301 922,10
9	ПАТ КБ “Правекс-Банк”	256 187,20
10	ПАТ “Ідея Банк”	228 424,30
11	ПАТ “Сбербанк”	81 361,40

Продовження табл. 2.7

12	ПАТ “Кредитвест Банк”	80 073,20
13	ПАТ “Дойче Банк ДБУ”	56 804,80
14	АТ “Піреус Банк МКБ”	19 905,60
15	ПАТ “Банк Форвард”	7 750,00
Всього		4 641 612,60
При цьому станом на 30.09.2019		4 962 826,80

Джерело: [19]

Окрім цього, багато страхових компаній, що входять, як до українських, так і міжнародних фінансово-промислових груп через опосередкований зв'язок акціонерів(власників капіталу СК) з банками, просто зобов'язані співпрацювати з обраними банківськими установами, для оптимізації трансакційних видатків та податкових платежів, див. табл. 2.8. Наприклад:

- Страхова група ТАС – Універсал Банк, Таскомбанк, Віес банк
- СК АСКА – ПУМБ - частина фінансово-промислової групи України System Capital Management (Рінат Ахметов)
- СК Мега-Гарант – Мегабанк(Суботін Віктор)

Таблиця 2.8

Структура депозитів страховиків у банках з приватним капіталом 2019 р.

№	Банки з приватним капіталом	Суми тис. грн
1	ПАТ “Універсал Банк”	1 116 077,4
2	АТ “Таскомбанк”	989 979,60
3	ПАТ “ПУМБ”	471 096,40
4	ПАТ “Мегабанк”	264 152,90
5	ПАТ “А- Банк”	256 000,0
6	ПуАТ “КБ ”Акордбанк”	218 890,00
7	ПАТ “КБ Глобус”	196 620,80
8	АБ “Південний”	157 012,70
9	АКБ “Індустріальний”	122 245,80
10	ПАТ “АБ Радабанк”	1 13 342,0
11	ПАТ “Банк Восток”	108 058,40
12	ПАТ “Банк Січ”	89 247,00
13	ПАТ “Банк Альянс”	72 181,00
14	ПАТ “МТБ БАНК”	63 489,30
15	АТ “КІБ”	41 560,10
16	ПАТ “РВС Банк”	36 523,10

Продовження табл. 2.8

17	ПАТ “КБ Земельний Капітал”	31 205,50
18	ПАТ “АКБ Конкорд”	16 484,00
19	ПАТ “Комінвестбанк”	16 292,50
20	ПАТ “Банк Український Капітал”	12 621,20
21	АТ “Укрбудінвестбанк”	12 440,00
22	ПАТ “Банк Кредит Дніпро”	11 985,00
23	інші	39 565,80
	всього	4 457 070,60
	При цьому станом на 30.09.2019	4 065 881,30

Джерело: [19]

До суми прийнятних активів включаються грошові кошти на поточному рахунку, банківські вклади (депозити) та рахунки умовного зберігання (ескроу), валютні вкладення згідно з валютою страхування, розміщені в банку, кредитний рейтинг якого відповідає інвестиційному рівню(uaAAA, uaAA, uaA, uaBBB) за Національною рейтинговою шкалою, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2007 року № 665.[13]

"У разі зниження рівня кредитного рейтингу банку, в якому розміщено активи страховика, нижче інвестиційного рейтингу за національною рейтинговою шкалою такі активи включаються до суми прийнятних активів" [13] з такого розрахунку:

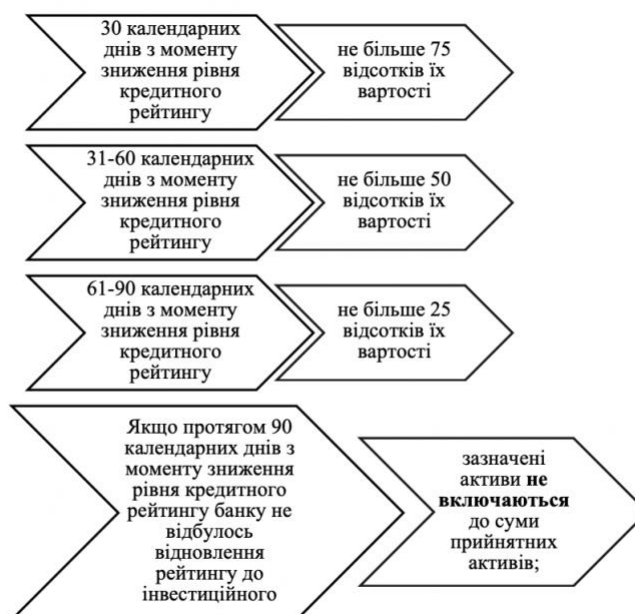

Рис. 2.11. Розрахунок суми прийнятних активів у разі зниження рейтингу банку

Джерело: створено автором на основі !Розпорядження 850 Нацкомфінпослуг

Для виконання нормативу якості активів, можна використовувати кошти, розміщені в банках, крім коштів, розміщених на поточних рахунках, та депозитів до запитання, які мають кредитний рейтинг не нижче ніж АА за національною рейтинговою шкалою.[13] Такі активи визнаються як низькоризикові.

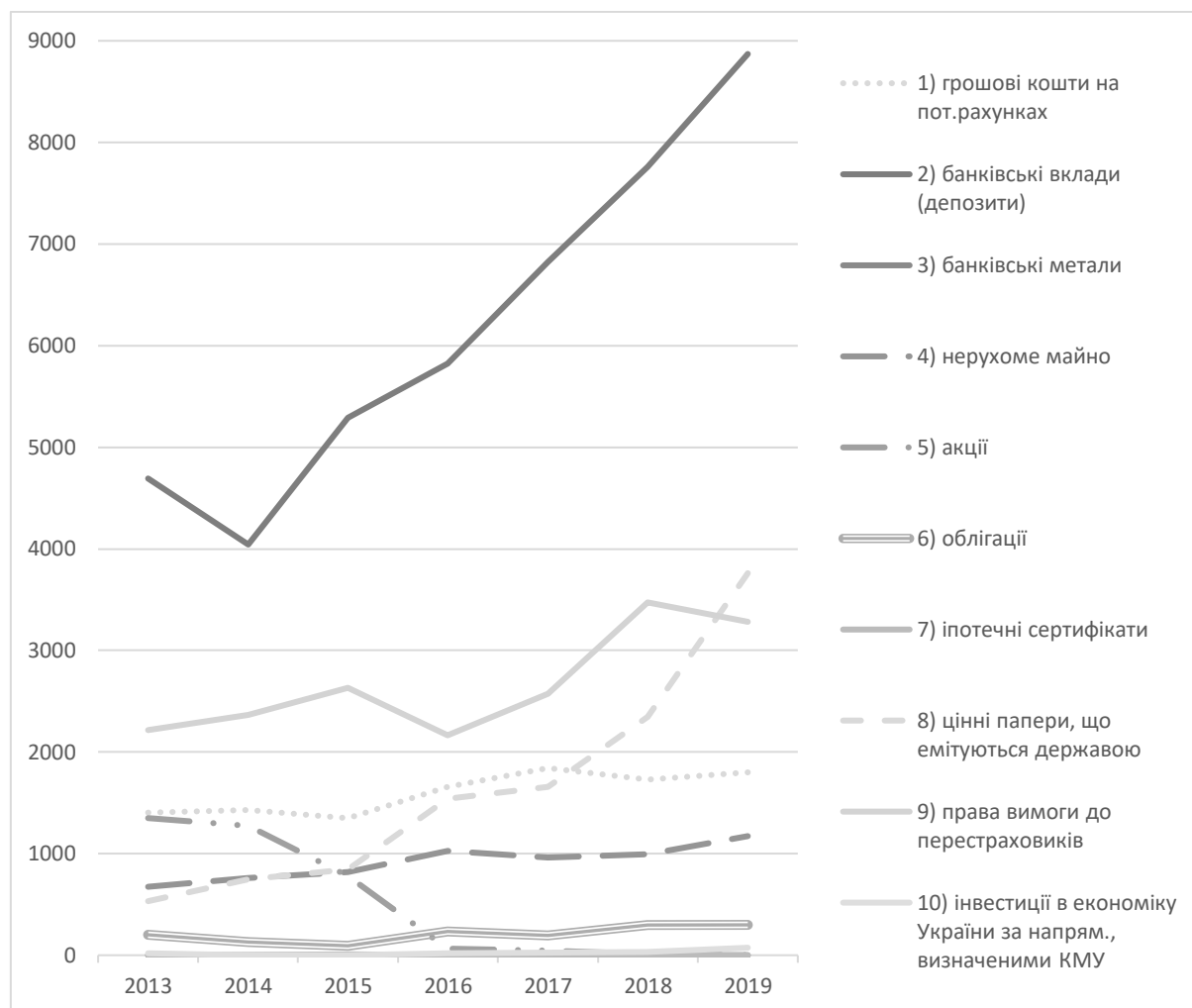

Рис. 2.12. Динаміка розміщення коштів технічних резервів 2013-2019 рр., млн грн

Джерело: створено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Розглядаючи структуру розміщення коштів технічних резервів, зображену на рис., слід відзначити, що обсяги банківських вкладів, починаючи з 2014 року безперервно зростали та на кінець 2019 року становили 8 870,7 млн грн(46,0%), а також обсяги цінних паперів, що емітуються державою, у 2019 році зросли у порівнянні з аналогічною датою 2018 року на 60,34%(на 1415 млн грн). Незначне зменшення обсягів коштів дозволених для представлення правами вимог до перестраховиків, відбулось у 2019 році – 5,5 %(-192,5 млн грн). Критично

низького рівня досягла частка акцій у структурі активів для представлення технічних резервів, що становить на кінець 2019 року – 0,01%(1,4 млн грн). Наочніше структуру технічних резервів 2019 року можна переглянути на рис. 2.13.

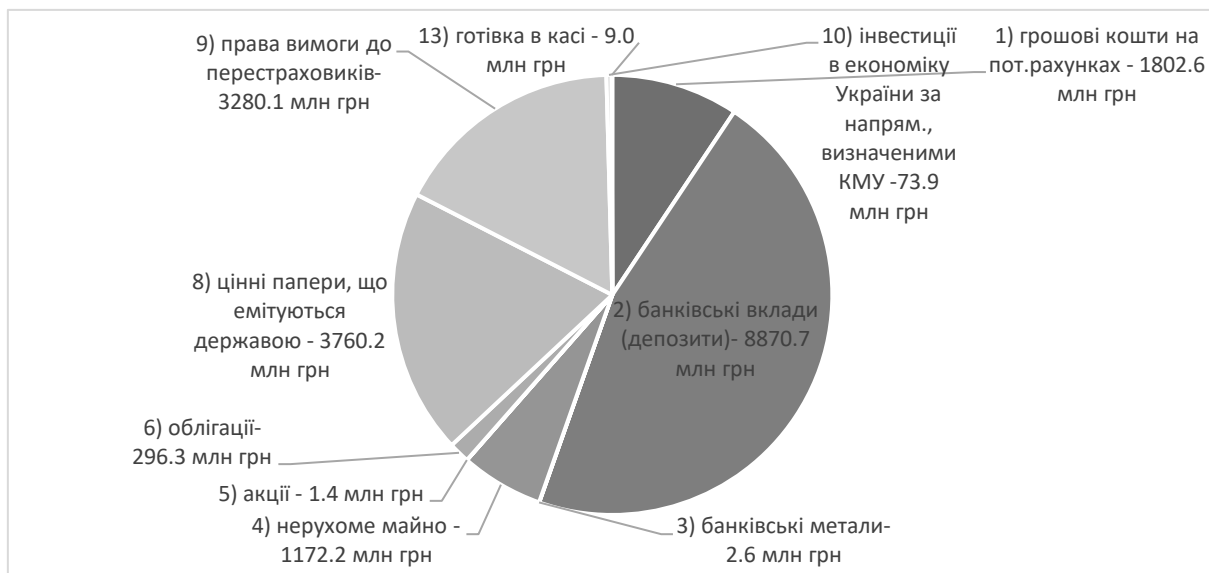

Рис. 2.13. Структура активів технічних резервів 2019 р.

Джерело: створено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

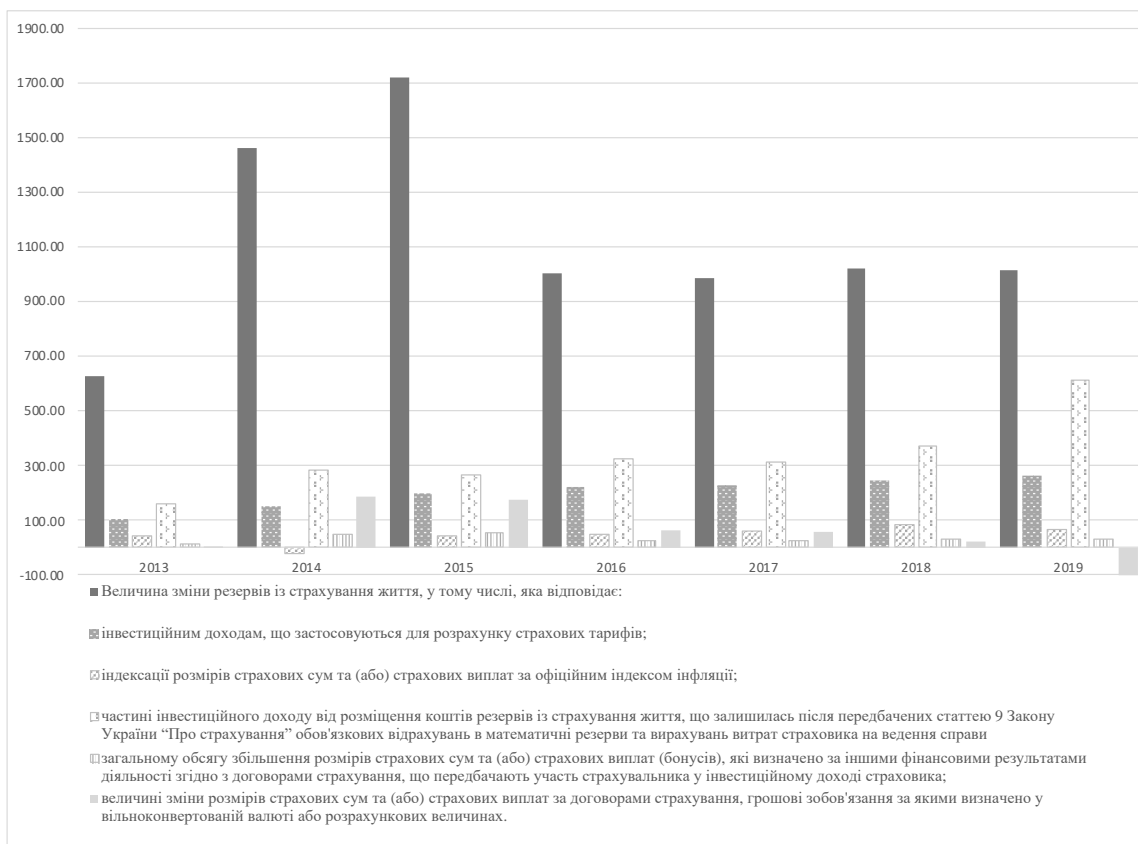

Рис. 2.14. Зміна резервів зі страхування життя за 2013–2019 роки

Джерело: складено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Станом на кінець 2019 року величина зміни резервів із страхування життя становила 1 016,9 млн грн, що на 1,4 млн грн(-0.14%) менше у порівнянні з попереднім роком. Величина зміни розмірів страхових сум та (або) страхових виплат за договорами страхування, грошові зобов'язання за якими визначено у вільноконвертованій валюті або розрахункових величинах знизилася на 102,30 млн грн, що пов'язане з достроковим розірванням страхувальниками договорів страхування життя у 2019 році. Детальніше динаміку та зміни можна переглянути у додатку додаток

Окремо, слід проаналізувати динаміку структури активів, якими представлені резерви зі страхування життя, методика формування яких, суттєво відрізняється від технічних резервів.

На рис. 2.15 одразу помітно значне зростання обсягу цінних паперів, що емітуються державою(ОВДП), що на кінець 2019 року становили 5 385,3 млн грн - 52,4% у структурі активів, дозволених для розміщення коштів резервів зі страхування життя. Це пояснюється зміною нормативів Нацкомфінпослуг, а саме - страховики, що здійснюють страхування життя, для виконання нормативу якості активів зобов'язані розміщувати не менше 40% страхових резервів у низькоризикових активах, а також висока прибутковість, порівняно з іншими інструментами та легкість купівлі/продажу все більше приваблюють страховиків. Завдяки розміщенню активів у доларових ОВДП страховики можуть забезпечити хеджування валютних ризиків. За допомогою угод РЕПО можна керувати короткостроковою ліквідністю, розміщуючи кошти у ОВДП на короткі терміни та у разі потреби продавати їх.

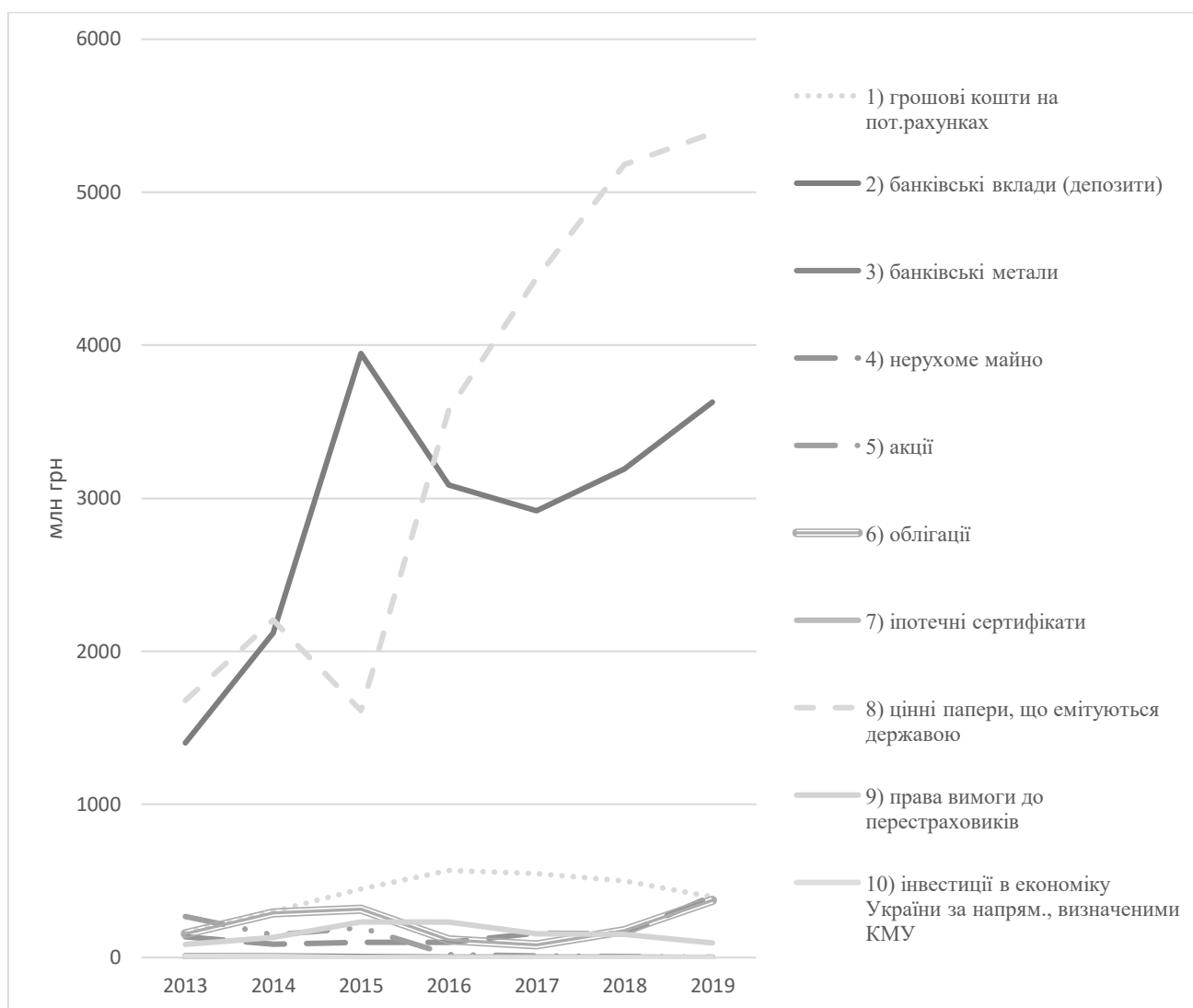

Рис. 2.15. Динаміка розміщення коштів резервів зі страхування життя 2013-2019 рр., млн грн

Джерело: створено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Друге місце у структурі резервів страхування життя логічно (також низькоризикові за умови розміщення у банках з високим рейтингом) займають банківські вклади (депозити), відповідно, на 2019 рік - 35,3% (3 627,0 млн грн) у загальній структурі активів, якими представлені резерви зі страхування життя. Активи резервів зі страхування життя, представлені акціями становлять лише 2,9 млн грн, що менше 1% у структурі. Наочніше структуру резервів страхування життя 2019 року можна переглянути на рис. 2.16.

Рис. 2.16. Структура активів резерву страхування життя 2019 р.

Джерело: Створено автором на основі Нацкомфінпослуг

2.3. Огляд інвестиційної діяльності іноземних страховиків

Для повноти аналізу та широко розуміння інвестиційної діяльності страхових компаній було проведено огляд діяльності іноземних страховиків. Інформаційною базою даного підрозділу є дослідження "GLOBAL INSURANCE MARKET TRENDS 2019" Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD).[25] Україна тісно співпрацює з OECD, за підтримки якої, реалізовує численні проекти та ініціативи, але на жаль, Україна лише на шляху до приєднання до даної організації.

OECD змінила свою статистичну методологію у 2016 році, щоб охопити більш детальну структуру інвестицій страхових компаній. Зміни полягали у впровадженні нових категорій (наприклад, структурованих продуктів, хедж-фондів), які дозволяють краще зрозуміти розподіл активів страхових компаній та відображають розвиток інвестиційних стратегій.[25]

Чимало країн OECD та країн, що не є членами OECD, дозволяють страховим компаніям пропонувати як ризикове страхування, так і страхування життя. Наприклад, страхові компанії в багатьох країнах пропонують медичне

страхування, страхування від нещасних випадків та страхування від хвороб, яке віднесено до категорії non-life за класифікацією страхових видів діяльності ОЕСР. Компанії, що займаються як страхуванням життя, так і ризиковим страхуванням, визначаються як composite companies (універсальні компанії). [25]

Універсальні компанії протягом 2018 року інвестували переважно в облігації. У 22 з 27 країн, що подають звіт, страховики тримали понад 50% своїх активів у векселях та облігаціях, див. таблицю В.1. У більшості країн страховики мають незначну частку акцій у своїх портфелях, окрім страховиків Шрі-Ланки, що розміщують близько 20,5%, а страховики таких країн, як Естонія, та Латвія майже не розміщують активи у акціях та нерухомості. Універсальні страховики в Естонії у структурі активів мають найбільшу частку облігацій у 2018 році (80,7% активів), що поєднує облігації державного сектору та приватного сектору (50,9% та 29,8% відповідно), [25] детальніше структуру активів універсальних страховиків зображено на рис. 2.17.

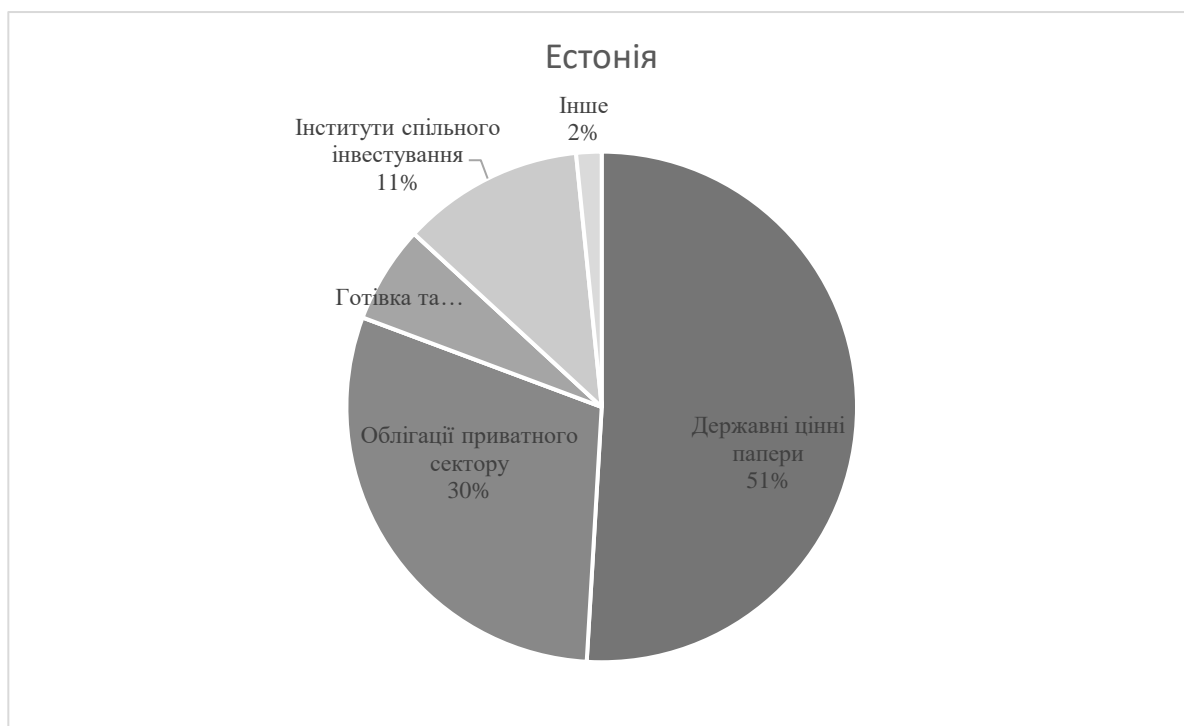

Рис. 2.17. Структура активів страховиків Естонії 2018 рік

Джерело: створено автором на основі

Розглядаючи окремо структуру активів іноземних страховиків, що здійснюють страхування життя, див. табл. В.2 можна виділити:

- більшість страховиків життя розміщують свої активи у державних цінних паперах та облігаціях приватного сектору - більше 50% свого портфелю, окрім страховиків Норвегії(40,2% - облігації приватного сектору, 23,1% - ІСІ) та Люксембургу(28,6% - ІСІ), що значну частину активів надають інститутам спільного інвестування;
- страховики життя Мексики, Греції, Угорщини та Польщі у більшому обсязі розміщують активи у державних цінних паперах;
- 59,4% активів страховики життя Туреччини тримають у готівці та депозитах у банках;
- значну частку активів шведські(34,3%) та данські(42,4%) страховики життя розміщують у акціях, що свідчить про розвинені фондові ринки даних країн та можливості інвестування у іноземні акції;
- Інститути спільного інвестування популярні серед страховиків Німеччини(36,2%), Австрії(55,7%) та Бразилії(53,4%)[25]

Матриця розподілу розміщення активів страховиків життя свідчить про концентрацію державних цінних паперів та облігацій приватного сектору у портфелях страховиків, див. рис. 2.18.

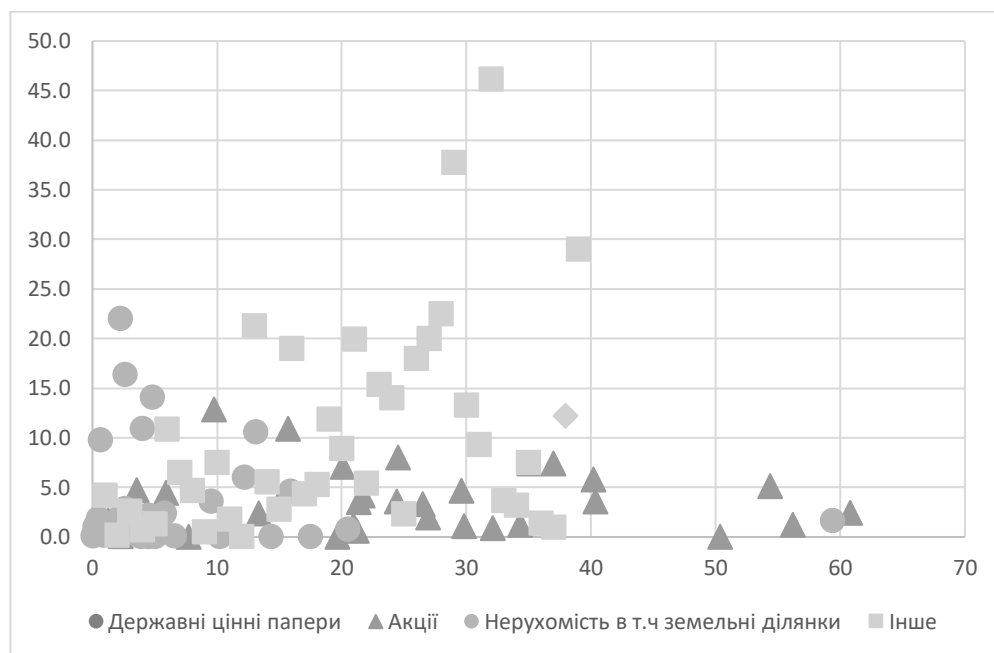

Рис. 2.18. Матриця розподілу структури іноземних страхових компаній, що здійснюють страхування життя 2019 р.

Джерело: створено автором на основі статистичних даних OECD [26]

Наступним, слід виявити особливості розміщення активів страховиками, що здійснюють інші види страхування, аніж страхування життя(non-life):

- як і страховики життя, non-life компанії переважно розміщують свої активи у державних цінних паперах та облігаціях приватного сектору, наприклад Угорщина(78,1%), Литва(68,6%), Латвія (62,2%), Чехія(48,6%) - частки активів у державних цінних паперах;
- облігаціям приватного сектору надають перевагу страховики таких країн: Словенія, Болівія, Естонія, Чилі та Ірландія;
- знову ж таки, Бразилія(38,4%), Канада(33,9%), Німеччина(29,8%) довіряють свої активи інститутам спільного інвестування - інвестиційним фондам, див. рис. 2.19.[25]

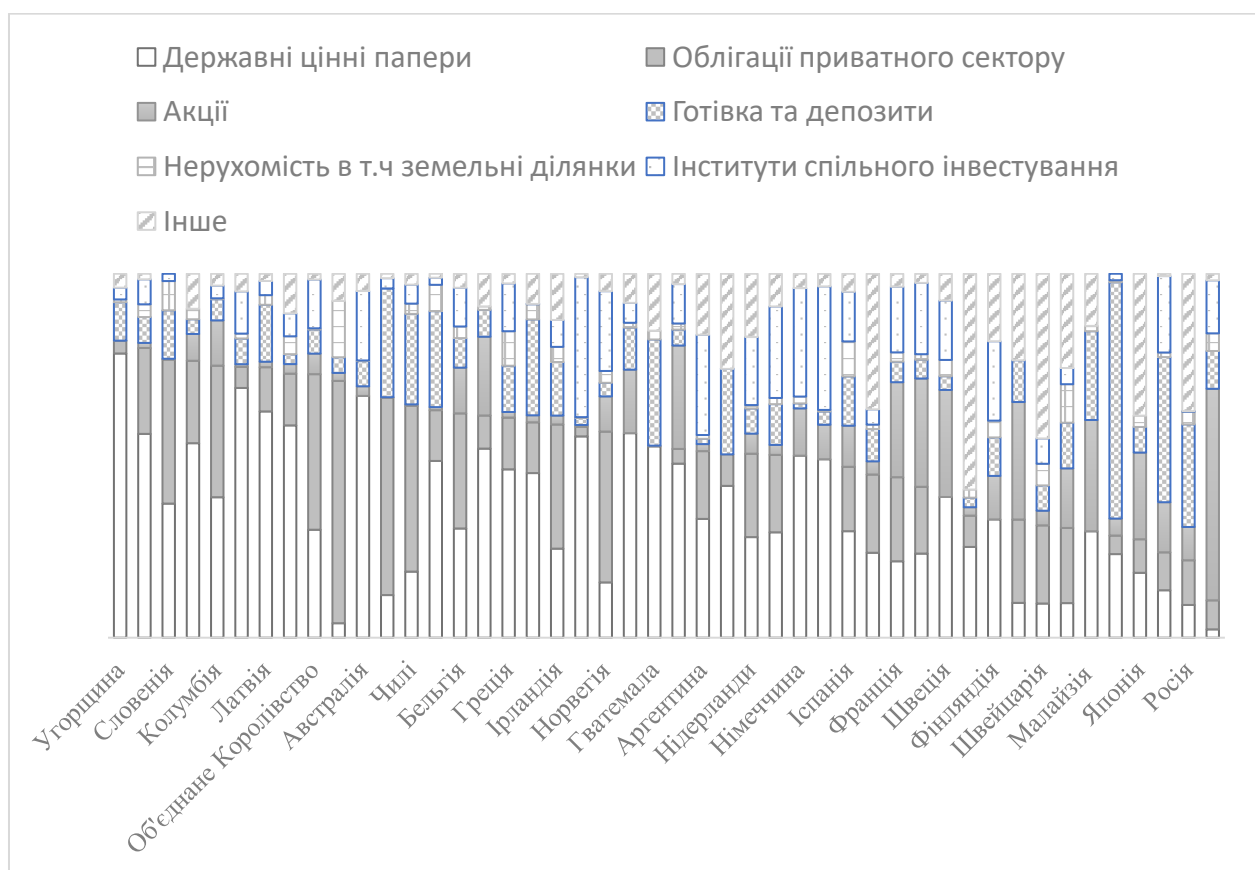

Рис. 2.19. Розміщення активів страхових компаній, що здійснюють страхування інше, ніж страхування життя(non-life) за 2018 рік.

Джерело: створено автором на основі статистичних даних OECD [26]

У 2018 році страховики досягли як реальної прибутковості, так і збитків за результатами інвестиційної діяльності, див. рис. Слід зазначити, що показник

прибутковості зважувався на рівень інфляції в країні, саме через це страховики таких країн, як Єгипет та Туреччина, що мали високу інфляцію протягом року, зазнали збитків. Так, найбільшій збитковості зазнали страховики життя у Туреччині(-10,1%), Росії(-3,7%), Ірландії(-4,7%) та Норвегії(-2,7%). Щодо ризикового страхування - Туреччина(-4,5%), Єгипет(-5,2%), а також Естонія(-3,6%) та Росія(-3,7%), див. рис. 2.20.[25]

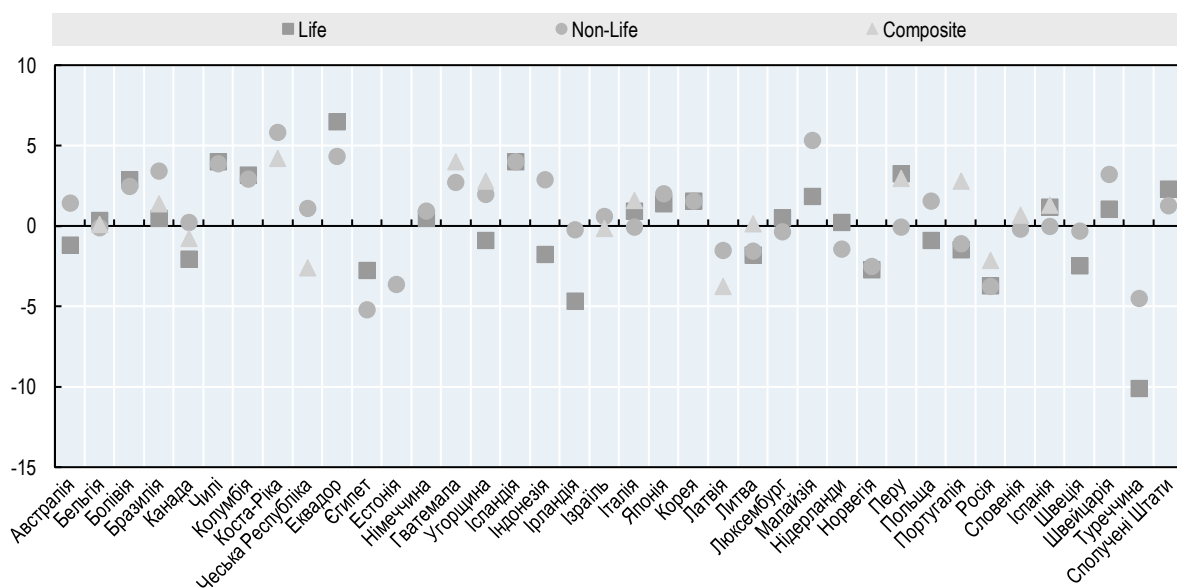

Рис. 2.20. Середні показники реальної інвестиційної дохідності країн OECD за 2018 рік

Джерело: створено автором на основі статистичних даних OECD [26]

Окремі центральні банки (наприклад, Австралії, Бельгії, Словенії) повідомили, що середовище з низькими процентними ставками залишається проблемою для страховиків. Низькі процентні ставки обмежують можливість страховиків досягати значних інвестиційних доходів за облігаціями та піддають їх ризику реінвестування.[25]

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИКІВ В УКРАЇНІ

3.1 Світовий досвід регулювання інвестиційної діяльності страхових компаній

«Нема нічого нового під сонцем».¹ Це стосується державного регулювання у будь-якій сфері: будь-яка «нова» і «прогресивна» модель регулювання, зазвичай, вже була кимось описана, впроваджена (успішно або не дуже), опробована й, найголовніше, відрефлексована численними дослідниками за низкою критеріїв. Саме тому у дискусії про необхідність будь-яких змін до чинного регулювання потрібно ретельно вивчати попередній досвід. Отож, для кращого розуміння регулювання інвестиційної діяльності страхових компаній в Україні досліджуватимемо іноземний досвід, оскільки немає сенсу вдруге винаходити велосипед, якщо він уже існує.

Опорною точкою цього розділу буде дослідження Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – «OECD») «Регулювання інвестиційної діяльності страхових компаній та пенсійних фондів», видане у 2015 році, а також первинні джерела (нормативні акти), які з того часу були оновлені, доповнені чи змінені. Окрім цього, звернемося й до інших дослідників, щоб картина, запропонована експертами OECD не була односторонньою.

Примітно, що згадане дослідження стосується не лише страхових компаній, а й пенсійних фондів, що у широкому розумінні також є різновидом страхування. Втім, для цілей цієї роботи, залишимо у фокусі лише регулювання, що безпосередньо стосується страхових компаній.

• ¹ Те, що було, є те саме, що буде; те, що зробилось, є те саме, що зробиться. Нема нічого нового під сонцем. (Еклезіаст [1:9](#))

Тренди

Експерти OECD стверджують, що тренд полягає в тому, що країни все частіше встановлюють регулювання, яке базується на оцінці ризиків, а не на платоспроможності страхових компаній.[27] Втім, підходи до оцінки ризиків для оцінки платоспроможності компанії різняться. Три і чотири роки по тому в дослідженнях Norton Rose Fulbright[28] та Deloitte[29] фокус на оцінку ризиків залишається, втім акценти дискусії зміщуються з загальних термінів про ризики, до конкретних питань, як запобігти й протистояти тим чи іншим ризикам. Час і розвиток технологій диктує свої умови: чи не найбільш обговорюваними ризиками є ті, які пов'язані з кібербезпекою[28]. Втім, яким би не було нагальним це питанням, воно є лише частиною великого пазлу регулювання. Давати відповіді на ці питання виклики можливо лише за умови розуміння ширшої картини регулювання та змоги класифікувати такі підходи.

Для того щоб досягнути різноманітність регулювання інвестицій у страховому секторі, експерти OECD пропонують таку дорожню карту. З одного боку – кількісні обмеження, а з іншого – ризик-орієнтований підхід та якісні регулювання поведінки гравців на ринку (qualitative behavioural requirements).[27]

Така типологія зручна для класифікації та побудови структури цього розділу, проте як і будь-яка ідеальна типологія не є універсальною й не існує у «чистому вигляді». Віднесення регулювання до того чи іншого розділу не означає, що в цій країні застосовують такий і лише такий підхід, а лише те, що цей підхід застосовується переважно. Сучасне регулювання зазвичай більшою чи меншою мірою охоплює усі три підходи. Різниця лише в тому, який з них «переважає». Але навіть це є глибоко суб'єктивною оцінкою, оскільки політика і регулювання – це завжди компроміс між конкуруючими інтересами, а не послідовне дотримання тієї чи іншої теоретичної моделі.

Кількісні обмеження

Кількісні обмеження, зазвичай застосовні до пенсійних фондів, проте є країни, у яких такі обмеження застосовуються до страхових компаній. Вони застосовуються лише до активів, які покривають технічні резерви (assets covering technical provisions) у Європейському Союзі (до впровадження регулювання Solvency II), Мексиці, Швейцарії, Туреччині та Росії, Південній Африці.[27] Тобто, не встановлено жодних обмежень для інвестування вільних або надлишкових активів. Натомість Ізраїль, Корея, Нова Зеландія та США застосовують кількісні вимоги до всіх активів та портфельних інвестицій. Чилі застосовує кількісні вимоги до технічних резервів та регулятивного капіталу (regulatory capital) для окремих видів страхування.[27]

Найпростішим і найбільш очевидним кількісним обмеженням є встановлення максимального ліміту на кількість акцій, які може придбати страхова компанія. Такі ліміти змінюються залежно від юрисдикції: від 10% і навіть до 30% (Швейцарія) чи й 40% (Чилі). Варто підкреслити, що у Швейцарії таке регулювання не стосується акцій, які не котируються на біржі, оскільки вони не мають ліквідного ринку. У Чилі страховики зобов'язані робити оцінку майна на момент придбання. Ліміти в Чилі для страховиків життя складають 25% технічних резервів і регулятивного капіталу, а для страховиків, non-life - 30% регулятивного капіталу.[27]

Естонія та Туреччина дозволяють інвестувати до 3% активів, що покривають технічні резерви, відповідно, у депозити та готівку. Мексика має 20% ліміт на готівку та депозити, тоді як Словенія обмежує готівку до 3%, а депозити - до 30%.

Окремим видом кількісних обмежень є такі, які встановлюються для нерезидентів. Більшість країн ОЕСД не мають жорстких обмежень щодо інвестиційного портфелю страховика закордоном. До прикладу, Чилі має ліміт на закордонні активи- 20%. Північна Африка має агреговані обмеження у розмірі 15%. Акції, що не котируються на біржі мають обмеження у 10% у Туреччині.

Ризик-орієнтований підхід

Ризик-орієнтований підхід з'являється як відповідь на виклики, з якими встановлення кількісних обмежень не здатні впоратися. Кількісні обмеження не здатні ефективно врегулювати ринок страхування, оскільки стикаються з одвічною філософською дилемою: «достатньо – це скільки? А достатньо -1 – це все ще достатньо чи ні?». З такої перспективи очевидно, що кількісні обмеження, які, до речі, не зникають повністю, потребують ще й інших інструментів, які стосуються не стільки формальних показників, а якісного й прозорого досягнення цих показників.[28]

До прикладу, коли Мексика імплементувала ризик-орієнтований режим капіталу, що означає кількісні та якісні обмеження для активів, що покривають технічні резерви та вимоги до платоспроможності(Solvency). Такі вимоги накладаються, щоб уникнути неналежної концентрації ризиків і обмежити надмірну залежність інвестицій в один актив, одного емітента, економічну групу або пов'язані з ним суб'єкти господарювання. [29]

Швейцарія, яка також має ризик-орієнтований режим капіталу, застосовує вимоги до активів, які можуть бути інвестовані для покриття технічних резервів прямих страховиків, наприклад: наявність ліквідного ринку. Таким чином, впровадження режиму, що ґрунтується на оцінці ризику, не перешкоджає кількісним вимогам, але застосовує якісні вимоги, які відрізняються за своїм характером та сприяє зменшенню ризику.

Якісні обмеження

Якісні обмеження або вимоги до якості прийняття рішень стосуються, в основному, вимог до процесу прийняття рішень, належного управління як механізмів, які мали б забезпечувати прийняття інвестиційних рішень з врахуванням більш широких ризиків.

Такий підхід не є альтернативним тим двом, які перелічені нижче, а, скоріше, наступним етапом розвитку регулювання: ризик-орієнтований підхід вимагає, щоб ризики були проаналізовані і взяті до уваги. Але якою мірою ці

ризика повинні бути враховані? Наскільки обов'язковим є врахування таких ризиків? Теоретична відповідь на це «добросовісність». Практична – встановлення чітких вимог до процедури до процесу прийняття рішення.

Сполучені Штати та Ізраїль застосовують фідучіарний обов'язок (згідно з правовою системою США, фідучіарний обов'язок - це юридичний термін, що описує відносини між двома сторонами, які зобов'язують діяти виключно в інтересах іншого), але це загальна вимога для всіх корпорацій, як частина корпоративного права країн і не є специфічним для страховиків. Багато країн вимагають, щоб інтереси страховиків були взяті до уваги про формуванні законів, що регулюють їхню діяльність (Австрія, Чилі, Чехія, Данія, Німеччина, Греція, Люксембург, Нова Зеландія, Польща, Словаччина, Південна Африка). Застосовуються також юридичні перевірки (Австралія, Німеччина) та обов'язкові перевірки (Австралія, Чилі, Німеччина, Словаччина), але ці стандарти, як правило, вважаються частиною норм “The prudent-person rule”, відповідно до якого, обсяг ресурсів клієнта, якими може розпоряджатися компанія, є тим максимумом, який prudent person, може купити для себе, тобто вважає прибутковим.[27]

Усе перелічене вище є логічною та послідовною теорією, з одного боку. А з іншого боку, такий підхід відкриває перед нами ще більше викликів ніж усі попередні. Впровадження принципу (зокрема згаданого вище принципу добросовісності) у державну політику можливе у два способи. Перший з них – закріпити в регулюванні чіткі й зрозумілі правила, які будуть базуватися на цьому принципі й, по суті, нівелювати цей принцип. Другий – закріпити лише принцип добросовісності.

Спершу поясню перший підхід й в чому полягає нівелювання принципу. За принципом римського права, яке є основою сучасних правових систем, якщо одне й те ж саме питання врегульоване нормою-принципом і нормою-правилом, то застосовується остання. За умови, що така норма-правило є чіткою і зрозумілою. У такому разі законодавцю та регулятору потрібно буде обрати одну «найбільш добросовісну» модель поведінки (або навіть декілька), закріпити її як

норму права та встановити покарання за її недотримання. Таке правило буде вважатися, за замовчуванням, добросовісним. Хоча насправді може бути результатом політичного компромісу. Встановлення такої вимоги означатиме, що інші варіанти поведінки недопустимі. Добросовісність, інша ніж та, яка встановлена правилом, - неможлива й саме у цьому полягає нівелювання цього принципу. Якщо досягнення принципу добросовісності не гарантується встановленням норми-правила, то, можливо, варто закріпити лише принцип добросовісності?

Другий підхід, стверджує, що можна закріпити лише принцип добросовісності. Мовляв, принцип розроблений протягом тисячоліть є достатньо легітимним, щоб встановити його як вимогу закону й накладати покарання за порушення такого принципу. От тільки основна небезпека тут полягає у якості й незалежності того, хто встановлює порушення принципу: суд, незалежний регулятор або орган державної влади. Іншими словами «а судді хто?». Відтак, такий підхід можливий лише якщо інші, перелічені вище інститути, користуються довірою суспільства. А це, у свою чергу, вкотре доводить, що ті «найкращі світові практики» стали такими тільки через те, що вони органічно зростали разом з іншими державними інститутами й пройшли свій шлях розвитку.

Отже, перелічені вище інструменти регулювання інвестиційної діяльності, на перший помилковий погляд, можна розділити на «застарілі» та «найбільш прогресивні». Проте, як показав аналіз, усі ці інструменти є взаємодоповнюючими й такими, що впроваджувалися у відповідь на нові виклики. У цьому розділі ми свідомо відійшли від наукової традиції детального опису досвіду однієї чи кількох країн, аналізу переваг та недоліків й, як наслідок, формування пропозицій «впровадити найкращі світові практики» з такими особливостями. Цей розділ показує, скоріше, набір опцій, які можуть бути застосовані до регулювання у тій чи іншій комбінації. А на «останні тренди» потрібно орієнтуватися, проте для впровадження потрібно розуміти, що вони спрацюють лише у випадку наявності бази для таких вдосконалень. У цьому

випадку, така база стосується не лише сектору інвестиційної діяльності страхових компаній, а й зрілості інших державних інститутів.

3.2. Пропозиції щодо вдосконалення інвестиційної політики страхових компаній

У квітні 2020 року Національним банком України, що відповідно до Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення функцій з державного регулювання ринків фінансових послуг", з 1 липня 2020 року переймає функції Нацкомфінпослуг з нагляду та регулювання страхового ринку, була оприлюднена Біла книга "Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні".[30] НБУ у даному документі описує сучасний стан та загальне бачення майбутнього регулювання ринку страхування України, ключові моменти з Білої книги були взяті для нашого дослідження, аби покращити розуміння проблематики кваліфікаційної роботи.

Для комплексного формування пропозицій щодо вдосконалення інвестиційної політики страхових компаній, слід виявити наявні проблеми та фактори, що стримують розвиток страхового ринку в Україні:

- страховий ринок в Україні є невеликим за обсягом активів та рівнем споживання страхових послуг. Про це свідчать дані дослідницького центру Swiss RE: показник проникнення страхових послуг(обсяг залучених премій до ВВП) становить лише 1,53%;
- непопулярність, відсутність довіри серед українців до страхових послуг, особливо - страхування життя, спроби страховиків залучити клієнтів, демпінгуючи на ринку, лише поглиблюють існуючі проблеми;
- на ринку все ще присутні недобросовісні страхові компанії, що через недосконалість законодавства, використовують свою діяльність виключно для зниження податкової бази та легалізації доходів пов'язаних компаній фінансово-промислових груп та мають проблеми з платоспроможністю та ліквідністю, як наслідок - ринок є непрозорим та неконкурентним;

- наявна система оцінки платоспроможності(спрощена Solvency I) не забезпечує ефективний нагляд регулятора за діяльністю страховиків, дозволяє завищувати вартість активів, через що неможливо оцінити реальну платоспроможність компаній;
- відсутність чітких бізнес-моделей та стратегій страхових компаній призводять до стагнації ринку. Недиверсифікованість страхових послуг, непрозоре ціноутворення, що не ґрунтується на актуарних розрахунках, тільки підвищують ризики;
- споживачі страхування життя є незахищеними - не існує фонду гарантування виплат довгострокового страхування життя;
- критично мала кількість інструментів для інвестування коштів страховиків в Україні та нормативи платоспроможності обмежують інвестиційну діяльність, як наслідок, більшість ресурсів страховики розміщують на депозитах та вкладають у ОВДП;
- перелік інвестицій в економіку України за напрямками інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2002 року № 1211 є застарілим та потребує оновлення, інвестиції у дані галузі є незахищеними;
- нерозвиненість фондового ринку України обмежує страховиків у інвестуванні коштів у акції українських підприємств. [30]

Усі вищезазначені проблеми та відсутність ефективного регулювання не дають ринку страхових послуг стрімко розвиватися.

Однак раніше, розпорядженням № 499 Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 19.03.2015, була затверджена стратегія реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг на 2015-2020 роки.[31]

Метою стратегії є комплексне реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг для забезпечення сприятливих умов для подальшого розвитку, підвищення їх інвестиційної привабливості та відновлення довіри споживачів [31]. Перспективи розвитку ринків

небанківських фінансових послуг визначаються встановленням верховенства права, ефективністю державної регуляторної політики, створенням прозорого та дієвого механізму державного регулювання, нагляду та підтримки суб'єктів відповідних ринків та загалом дерегуляцією та оздоровлення економіки України.

Якщо говорити виключно про страхову діяльність, у рамках реалізації дерегуляції на ринках небанківських фінансових послуг та спрощення регуляторного середовища, передбачено:

- запровадження принципів та цілей державного регулювання та нагляду згідно з міжнародними стандартами IAIS (Міжнародної асоціації органів страхового нагляду);
- гармонізація законодавства України та імплементація директив ЄС згідно з угодою про асоціацію України та ЄС;
- залучення до розробки нормативно-правових актів представників громадських інституцій, формування соціальної складової у бізнесі страховика;
- запровадження системи пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами на основі оцінки ризиків шляхом здійснення оцінки та вимірювання ризиків ліквідності фінансових установ;[31]

Наступним напрямом є захист інтересів споживачів фінансових послуг та відновлення довіри до ринків небанківських фінансових послуг:

- запровадження механізмів гарантування прав споживачів і інвесторів (гарантування страхових виплат за договорами страхування життя);
- сприяння створення системи рефінансування проблемних страхових компаній, кредитних спілок та інших установ небанківського фінансового ринку;
- комплексне очищення ринку небанківських фінансових послуг від неплатоспроможних та недобропорядних фінансових установ;

Також окремо виділяється напрям регулювання впливу на розвиток ринків небанківських фінансових послуг, що передбачає:

- сприяння становленню компаній зі страхування життя, недержавних пенсійних фондів, як потужних інвесторів у економіку України, шляхом реформування податкового законодавства, створення належних умов для участі страхових компаній у системі недержавного пенсійного забезпечення;
- удосконалення законодавства у сфері страхового та перестрахового брокерства;
- покращення відносин банків та небанківських установ, шляхом встановлення додаткових гарантій по депозитах, пов'язаних з розміщенням активів та забезпеченням платоспроможності;
- створення умов та розвиток обов'язкового державного соціального медичного страхування за участю страхових компаній та стимулювання добровільного медичного страхування;
- впровадження та реалізація пруденційного нагляду за діяльністю кредитних організацій та інвестиційних компаній;
- зменшення кількісних обмежень для цілей диверсифікації інвестиційного портфеля страхових компаній та перехід до застосування критеріїв і правил "розумного інвестора";[31]

Окрім всіх вище зазначених напрямів розвитку державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг та фінансового ринку слід зазначити:

1. Не існує повноцінної стратегії розвитку страхового ринку України, відповідних математичних розрахунків та прогнозування розвитку ринку.
2. Жодним стейхолдером фінансового ринку в Україні не сформована інвестиційна стратегія України, що містила б саме інвестиційну складову страхових компаній.

Для вирішення проблеми вдосконалення інвестиційної діяльності страхових компаній України на основі стратегії реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг на 2015-2020 роки, Білої книги "Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні", міжнародних норм

регулювання страхового ринку(Міжнародна асоціація органів страхового нагляду (IAIS), дослідження OECD, Угода про асоціацію з ЄС) та світового досвіду успішних страхових компаній, сформовано наступні пропозиції:

1. Реалізувати механізми захисту іноземних інвестицій страхових компаній.
2. Створити фонд гарантування виплат зі страхування життя.
3. Внормувати законодавство України у сфері інвестицій та страхування відповідно до міжнародних стандартів та сучасних вимог ринку, створити календар реформування законодавства щодо регулювання страхового ринку та забезпечити перехідний період.
4. Сформувати єдині стандарти щодо обліку та звітності відповідно до МСФЗ, сформувати систему раннього виявлення ризиків, пов'язаних зі платоспроможністю та ліквідністю.
5. Оновити та розширити перелік інвестицій в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України, створити захищені інструменти для реалізації розвитку пріоритетних галузей економіки.
6. Забезпечити формування інвестиційних інструментів для розміщення довгострокових страхових резервів.
7. Залучити до процесу реформування страхових компаній усіх дотичних осіб до даного ринку: керівників та власників страхових компаній, банківський сектор, приватних інвесторів, спеціалістів фондового ринку, представників громадських організацій, незалежних аналітичних центрів та міжнародних експертів.
8. Запустити реальний фондовий ринок.
9. Розробити довгострокову стратегію розвитку страхового ринку, сформувати єдину статистичну базу та створити незалежний інститут експертизи та аналітики страхових компаній в Україні.

ВИСНОВКИ

У дослідженні було розглянуто теоретичні аспекти та принципи інвестиційної діяльності страховика, проаналізовано механізм реалізації інвестиційної функції страхових компаній, з'ясовано роль держави у регулюванні такої діяльності. Також було здійснено вертикальний та горизонтальний аналіз активів, дозволених для формування страхових резервів, обчислено ефективність інвестиційної діяльності страховиків. Здійснено аналіз сучасного стану страхового ринку України та огляд міжнародних страховиків, а саме інвестиційної його складової та сформовано стратегічні цілі та напрями розвитку страхового ринку України.

Проведене у дипломній роботі дослідження дає змогу зробити наступні висновки:

1. Значний інвестиційний потенціал ресурсів страховиків як інституціональних інвесторів є важливим елементом економіки держави, адже чинить безпосередньо впливає на темпи зростання національної економіки.
2. Основним джерелом отримання прибутку для страхової компанії є не тільки збір страхових платежів, а й результати від інвестиційної діяльності.
3. Частка та обсяг інвестиційного доходу є одним з важливих критеріїв спроможності страховика ефективно керувати активами.
4. Страховий ринок України протягом 2013-2020 рр. незважаючи на фінансові потрясіння, демонстрував активну динаміку та зростання, як кількісних, так і якісних показників.
5. Відставання вітчизняного страхового ринку та гальмування інвестиційної активності страхових компаній зумовлені низкою причин, а саме:
  - недосконалість нормативно–правового регулювання та невідповідність чинного законодавства у сфері страхування вимогам європейських стандартів;

- недостатність переліку ліквідних та надійних фінансових інструментів для ефективного інвестування;
- непрозоре державне регулювання, постійна зміна вимог та стандартів розміщення страхових резервів;

Для покращення інвестиційної діяльності страхових компаній в Україні необхідно:

- внаормувати законодавство України у сфері інвестицій та страхування відповідно до міжнародних стандартів та сучасних вимог ринку;
- розширити перелік інвестицій в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України.
- розробити стратегію розвитку страхового ринку, сформувати єдину статистичну базу та створити незалежний інститут експертизи та аналітики страхових компаній в Україні.

Список використаних джерел

1. Трояновська О.Б. Конспект лекцій з курсу «ІНВЕСТИВАННЯ». Київ, 2009. URL: https://eprints.kname.edu.ua/16942/1/Консп_Инвестирование.pdf.
2. Закон України: «Про інвестиційну діяльність» № 5610 – XII : від 18.09.1991р. (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1560-12/>.
3. Закон України «Про страхування» № 86-96ВР від 07.03.1996, Верховна Рада України, 1996. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
4. Базилевич В. Д. Страхування: підруч. Товариство «Знання», 2008. 1019 с.
5. Галасюк О. В. Теоретичні засади та структура формування фінансових ресурсів страхової компанії. Тернопільський національний економічний університет, 2017. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/132275759.pdf>.
6. Презентаційні матеріали Страхова компанія "Престиж". 2017, URL: https://prestige-ic.com.ua/ua/manager_page/for_students/insurance-services/.
7. Господарський кодекс України. Верховна Рада України, 2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
8. НАЦІОНАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ (СТАНДАРТ) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ, 2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
9. ЗАКОН УКРАЇНИ Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг. Верховна Рада України, 2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
10. Базилевич В.Д. Страховий ринок України. Монографія. Товариство «Знання», 1998. – 374 с.
11. ФІНАНСИ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ НУХТ. Київ, 2014. URL: <http://library.nuft.edu.ua/ebook/file/48.35.pdf>.
12. П(С)БО 4 "Звіт про рух грошових коштів". МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ, 2012. URL: <http://proaudit.com.ua/buh/standart/psbo4.html>.

13. Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика. НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ, 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18>.
14. Інформаційні повідомлення Нацкомфінпослуг. Нацкомфінпослуг, 2019. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiini-povidomlennia/29337.html>.
15. Розпорядження “Про затвердження Методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя”. Редакція від 28.12.2019. ДЕРЖАВНА КОМІСІЯ З РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ, 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0019-05>.
16. Річні звіти Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України. Нацкомфінпослуг, 2020. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-strakhovoho-ryнку-Ukrainy.html>
17. Sigma No 3/2019. Swiss Re Institute, 2019. URL: https://www.swissre.com/dam/jcr:b8010432-3697-4a97-ad8b-6cb6c0aece33/sigma3_2019_en.pdf.
18. Сайт Міністерства фінансів України – URL: <https://www.minfin.gov.ua/news/borg/ovdp>.
19. Журнал Forinsurer, рейтинги. Forinsurer, 2019. URL: <https://forinsurer.com/ratings>.
20. Іщенко Р. А. АНАЛІЗ ЗДІЙСНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ. ЕКОНОМІЧНА НАУКА, 2018. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/3_2020/21.pdf
21. Матеріали сайту компанії ТОВ "Фрідом Фінанс Україна". Фрідом Фінанс Україна, 2020. URL: <https://ffin.ua>.

22. Матеріали сайту фінансової групи ICU. ICU, 2020. URL: <https://www.icu.ua/uk>.
23. Статистична база IMF. IMF, 2020. URL: <https://www.imf.org/en/Data>.
24. Global insurance market trends. OECD, 2019. URL: <https://www.oecd.org/finance/globalinsurancemarkettrends.htm>.
25. Статистична база OECD. OECD, 2020. URL: <https://data.oecd.org>.
26. REGULATION OF INSURANCE COMPANY AND PENSION FUND INVESTMENT OECD REPORT TO G20 FINANCE MINISTERS AND CENTRAL BANK GOVERNORS. OECD, 2018. URL: <https://www.oecd.org/g20/summits/antalya/Regulation-of-Insurance-Company-and-Pension-Fund-Investment.pdf>
27. Insurance focus. Norton Rose Fulbright, 2017. URL: <https://www.nortonrosefulbright.com//media/files/nrf/nrfweb/imported/insurance-focus---july-2017.pdf>
28. 2018 INSURANCE REGULATORY OUTLOOK. Deloitte, 2018. URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ru/Documents/financial-services/regulatory-insurance-outlook-2018.pdf>.
29. Біла книга "Майбутнє регулювання ринку страхування". НБУ, 2020. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bila-kniga-maybutnye-regulyuvannya-rinku-strahuvannya>.
30. Розпорядження "Про затвердження Стратегії реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг на 2015-2020 роки. Нацкомфінпослуг, 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0499865>
31. Статистична база Національного банку України. НБУ, 2020. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial>.

Додаток А

Таблиця А.1

Динаміка активів, визначених ст. 31 ЗУ “Про страхування”

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014/2013		2015/2014		2016/2015		2017/2016		2018/2017		2019/2018	
								млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%
Активи визначені ст.31 у т.ч.:	37914	40530.1	36418.8	35071.9	36084.6	40666.5	44609.9	2616.1	6.9	-4111.3	-10.14	-1346.9	-3.698	1012.7	2.89	4581.9	12.70	3943.4	9.70
1) грошові кошти на пот.рахунках	2184.7	2789.7	2531.3	2925.4	2757.4	2968.5	3167.6	605	27.69	-258.4	-9.26	394.1	15.57	-168	-5.74	211.1	7.66	199.1	6.71
у т.ч.1.1) в іноземній валюті	159.8	733.2	759.9	714.7	520.4	466.9	470.8	573.4	358.8	26.7	3.64	-45.2	-5.948	-194.3	-27.2	-53.5	-10.28	3.9	0.84
2) банківські вклади (депозити)	9296.4	9031.8	12603.8	11528.6	12238.2	14101.8	15884	-264.6	-2.85	3572	39.55	-1075.2	-8.531	709.6	6.16	1863.6	15.23	1782.2	12.64
у т.ч. 2.1) в іноземній валюті	1196.8	1768.7	3303.7	2087	1793.3	1526.2	1367.5	571.9	47.79	1535	86.79	-1216.7	-36.83	-293.7	-14.1	-267.1	-14.89	-158.7	-10.40
3) банківські метали	25.2	36.4	36.9	30.4	39.9	32.2	39.2	11.2	44.44	0.5	1.37	-6.5	-17.62	9.5	31.3	-7.7	-19.30	7	21.74
4) нерухоме майно	1965.3	2045.5	2216.4	2601	2655.1	3014	4083.6	80.2	4.08	170.9	8.35	384.6	17.35	54.1	2.08	358.9	13.52	1069.6	35.49
5) акції	17834.3	18009.1	11901.4	7968.6	6653.6	5077.3	3734.7	174.8	0.98	-6107.7	-33.91	-3932.8	-33.04	-1315	-16.5	-1576.3	-23.69	-1342.6	-26.44
6) облігації	755.6	809.6	735.1	853.9	898.3	908.2	944.1	54	7.147	-74.5	-9.20	118.8	16.16	44.4	5.2	9.9	1.10	35.9	3.95
7) іпотечні сертифікати	388.8	468.3	38.6	89.6	88.2	87.3	64.8	79.5	20.45	-429.7	-91.76	51	132.1	-1.4	-1.56	-0.9	-1.02	-22.5	-25.77
8) цінні папери, що емітуються державою	2355.4	3390	2604.3	5540.2	6572.1	7895.9	9643.4	1034.6	43.92	-785.7	-23.18	2935.9	112.7	1031.9	18.6	1323.8	20.14	1747.5	22.13
9) права вимоги до перестраховиків	3038.5	3867.4	3740.6	3471.9	4054.5	5418.1	5326.2	828.9	27.28	-126.8	-3.28	-268.7	-7.183	582.6	16.8	1363.6	33.63	-91.9	-1.70
у т.ч. 9.1) до перестраховиків - нерезидентів	1471.9	1910.7	2286.1	2032.1	2429.4	3365.3	3541.3	438.8	29.81	375.4	19.65	-254	-11.11	397.3	19.6	935.9	38.52	176	5.23
10) інвестиції в економіку України за напрям., визначеними КМУ	52.1	61.4	0.9	31.9	99	1131.8	1687.9	9.3	17.85	-60.5	-98.53	31	3444	67.1	210	1032.8	1043.2	556.1	49.13

Продовження табл. А.1

у т.ч. 10.1) розроблення та впровадження високотехн. устаткування;	49.1	59.3	0.4	2.1	3	101.9	153.8	10.2	20.77	-58.9	-99.33	1.7	425	0.9	42.9	98.9	3296.7	51.9	50.93
10.2) розвиток інфраструктури туризму;	0.3	2.2	0.5	29.8	30.7	22.4	124.5	1.9	633.3	-1.7	-77.27	29.3	5860	0.9	3.02	-8.3	-27.04	102.1	455.80
10.3) добування корисних копалин;	0	0	0	0	0	0.003	0.1	0	0	0	0	0	0	0	0	0.003	...	0.097	3233.33
10.4) перероблення відходів гірничо-металургійного виробництва;	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.00
10.5) будівництво житла;	2.7	0	0	0	5.8	899.3	1240.6	-2.7	-100	0	0	0	0	5.8	....	893.5	15405	341.3	37.95
10.6) розвиток транспортної інфраструктури, у тому числі будів. та реконст. автом. доріг;	0	0	0	0	53.2	60	52	0	0	0	0	0	0	53.2	....	6.8	12.78	-8	-13.33
10.7) розвиток сектору зв'язку та телекомунікацій	0	0	0	0	6.3	48.2	116.9	0	0	0	0	0	0	6.3	....	41.9	665.08	68.7	142.53
10.8) розвиток ринку іпотечного кредитування шляхом придбання цінних паперів, емітованих Державною іпотечною установою.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.00
11) кредити страховальникам-громадянам, що видаються в порядку, визначеному Уповноваженим органом і погодженому з Нацбанком України	4.6	4.6	0.3	11.7	13.8	17.5	24.5	0	0	-4.3	-93.48	11.4	3800	2.1	17.9	3.7	26.81	7	40.00
12) довгострокові кредити для житл..будівн., у т.ч. інд. забудовників, що використовуються у порядку, визначеному КМУ	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0	0	0	0	0	0	0	0	0.1	100	0	0.00
13) готівка в касі	13.1	16.2	9.1	18.5	14.4	13.7	9.7	3.1	23.66	-7.1	-43.83	9.4	103.3	-4.1	-22.2	-0.7	-4.86	-4	-29.20

Джерело: створено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Таблиця А.2

Динаміка розміщення коштів технічних резервів страхових компаній

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014/2013		2015/2014		2016/2015		2017/2016		2018/2017		2019/2018	
								млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%
Загальна сума активів, якими представлені технічні резерви, у тому числі:	11101.80	10757.00	11827.20	12552.90	14135.00	16648.90	19269.00	-344.80	-3.11	1070.20	9.95	725.70	6.14	1582.10	12.60	2513.90	17.78	2620.10	15.74
1) грошові кошти на пот.рахунках	1404.50	1427.70	1349.00	1659.30	1842.10	1725.90	1802.60	23.20	1.65	-78.70	-5.51	310.30	23.00	182.80	11.02	-116.20	-6.31	76.70	4.44
у т.ч. 1.1) в іноземній валюті	58.00	279.30	311.90	309.30	338.50	314.80	297.10	221.30	381.55	32.60	11.67	-2.60	-0.83	29.20	9.44	-23.70	-7.00	-17.70	-5.62
2) банківські вклади (депозити)	4690.20	4042.30	5292.30	5822.30	6823.80	7759.10	8870.70	-647.90	-13.81	1250.00	30.92	530.00	10.01	1001.50	17.20	935.30	13.71	1111.60	14.33
у т.ч. 2.1) в іноземній валюті	437.00	670.10	1162.00	1369.30	1558.90	1408.40	1331.90	233.10	53.34	491.90	73.41	207.30	17.84	189.60	13.85	-150.50	-9.65	-76.50	-5.43
3) банківські метали	2.40	2.70	2.20	4.10	1.10	1.20	2.60	0.30	12.50	-0.50	-18.52	1.90	86.36	-3.00	-73.17	0.10	9.09	1.40	116.67
4) нерухоме майно	673.90	759.00	818.40	1027.70	961.00	992.00	1172.20	85.10	12.63	59.40	7.83	209.30	25.57	-66.70	-6.49	31.00	3.23	180.20	18.17
5) акції	1349.80	1271.00	779.40	67.80	42.60	13.30	1.40	-78.80	-5.84	-491.60	-38.68	-711.60	-91.30	-25.20	-37.17	-29.30	-68.78	-11.90	-89.47
6) облігації	202.50	127.00	92.90	232.30	195.10	297.40	296.30	-75.50	-37.28	-34.10	-26.85	139.40	150.05	-37.20	-16.01	102.30	52.43	-1.10	-0.37
7) іпотечні сертифікати	0.00	0.00	9.10	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	9.10	....	-9.10	-100.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
8) цінні папери, що емітуються державою	532.30	747.20	847.70	1542.00	1654.50	2345.20	3760.20	214.90	40.37	100.50	13.45	694.30	81.90	112.50	7.30	690.70	41.75	1415.00	60.34
9) права вимоги до перестраховиків	2216.90	2366.20	2630.20	2164.70	2575.10	3472.60	3280.10	149.30	6.73	264.00	11.16	-465.50	-17.70	410.40	18.96	897.50	34.85	-192.50	-5.54
у т.ч. 9.1) до перестраховиків - нерезидентів	1128.00	1557.80	1713.40	1408.20	1572.50	2407.10	2442.70	429.80	38.10	155.60	9.99	-305.20	-17.81	164.30	11.67	834.60	53.07	35.60	1.48
10) інвестиції в економіку України за напрям., визначеними КМУ	18.40	0.60	0.00	16.50	26.90	34.30	73.90	-17.80	-96.74	-0.60	-100.00	16.50	...	10.40	63.03	7.40	27.51	39.60	115.45

у т.ч. 10.1) розроблення та впровадження високотехн. устаткування;	18.40	0.30	0.00	0.09	0.90	0.30	15.40	-18.10	-98.37	-0.30	-100.00	0.09	...	0.81	900.00	-0.60	-66.67	15.10	5033.33
10.2) розвиток інфраструктури туризму;	0.00	0.30	0.00	16.40	19.70	20.50	38.00	0.30	...	-0.30	-100.00	16.40	....	3.30	20.12	0.80	4.06	17.50	85.37
10.3) добування корисних копалин;	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
10.4) перероблення відходів гірничо-металургійного виробництва;	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
10.5) будівництво житла;	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	6.20	5.60	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	6.20	...	-0.60	-9.68
10.6) розвиток транспортної інфраструктури, у тому числі будів. та реконст. автом. доріг;	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.50	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.50	...	-0.50	-100.00
10.7) розвиток сектору зв'язку та телекомунікацій	0.00	0.00	0.00	0.00	6.30	6.80	14.90	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	6.30	....	0.50	7.94	8.10	119.12
10.8) розвиток ринку іпотечного кредитування шляхом придбання цінних паперів, емітованих Державною іпотечною установою.	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
11) кредити страхувальникам-громадянам, що видаються в порядку, визначеному Уповноважним органом і погодженому з Нацбанком України	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
12) довгострокові кредити для житл. будівн., у т.ч. інд. забудовників, що використовуються у порядку, визначеному КМУ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
13) готівка в касі	10.90	13.30	6.00	16.20	12.80	7.90	9.00	2.40	22.02	-7.30	-54.89	10.20	170.00	-3.40	-20.99	-4.90	-38.28	1.10	13.92

Джерело: створено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Таблиця А.3

Динаміка розміщення коштів резервів зі страхування життя

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014/2013		2015/2014		2016/2015		2017/2016		2018/2017		2019/2018	
								млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%
Загальна сума активів(резерви зі страхування життя), у т.ч.:	3920.30	5308.20	6859.80	7704.80	8315.70	9366.70	10282.50	1387.90	35.40	1551.60	29.23	845.00	12.32	610.90	7.93	1051.00	12.64	915.80	9.78
1) грошові кошти на пот.рахунках	162.60	298.50	449.40	569.10	547.40	500.10	395.90	135.90	83.58	150.90	50.55	119.70	26.64	-21.70	-3.81	-47.30	-8.64	-104.20	-20.84
у т.ч.1.1) в іноземній валюті	45.70	170.30	101.00	117.50	85.50	72.30	89.70	124.60	272.65	-69.30	-40.69	16.50	16.34	-32.00	-27.23	-13.20	-15.44	17.40	24.07
2) банківські вклади (депозити)	1402.40	2120.90	3946.80	3087.40	2919.60	3190.70	3627.00	718.50	51.23	1825.90	86.09	-859.40	-21.77	-167.80	-5.43	271.10	9.29	436.30	13.67
у т.ч. 2.1) в іноземній валюті	366.40	726.40	2112.50	1547.10	1055.80	1007.00	836.90	360.00	98.25	1386.10	190.82	-565.40	-26.76	-491.30	-31.76	-48.80	-4.62	-170.10	-16.89
3) банківські метали	13.10	12.80	6.20	4.50	3.80	3.40	0.90	-0.30	-2.29	-6.60	-51.56	-1.70	-27.42	-0.70	-15.56	-0.40	-10.53	-2.50	-73.53
4) нерухоме майно	136.90	87.30	97.90	97.60	158.10	155.80	401.60	-49.60	-36.23	10.60	12.14	-0.30	-0.31	60.50	61.99	-2.30	-1.45	245.80	157.77
5) акції	268.30	146.90	196.20	19.20	9.70	5.60	2.90	-121.40	-45.25	49.30	33.56	-177.00	-90.21	-9.50	-49.48	-4.10	-42.27	-2.70	-48.21
6) облігації	155.80	291.60	315.60	117.40	82.80	176.30	373.80	135.80	87.16	24.00	8.23	-198.20	-62.80	-34.60	-29.47	93.50	112.92	197.50	112.02
7) іпотечні сертифікати	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
8) цінні папери, що емітуються державою	1680.70	2204.40	1613.50	3577.60	4437.20	5180.70	5385.30	523.70	31.16	-590.90	-26.81	1964.10	121.73	859.60	24.03	743.50	16.76	204.60	3.95
9) права вимоги до перестраховиків	86.00	133.40	232.60	230.70	156.20	153.30	94.60	47.40	55.12	99.20	74.36	-1.90	-0.82	-74.50	-32.29	-2.90	-1.86	-58.70	-38.29
у т.ч. 9.1) до перестраховиків - нерезидентів	86.00	133.40	232.40	226.20	156.20	153.30	94.60	47.40	55.12	99.00	74.21	-6.20	-2.67	-70.00	-30.95	-2.90	-1.86	-58.70	-38.29
10) інвестиції в економіку України за напрям., визначеними КМУ	9.80	7.70	0.80	0.50	0.30	0.20	0.00	-2.10	-21.43	-6.90	-89.61	-0.30	-37.50	-0.20	-40.00	-0.10	-33.33	-0.20	-100.00

у т.ч. 10.1) розроблення та впровадження високотехн. устаткування;	7.40	7.40	0.40	0.10	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	-7.00	-94.59	-0.30	-75.00	-0.10	-100.00	0.00	0.00	0.00	0.00
10.2) розвиток інфраструктури туризму;	0.30	0.30	0.40	0.40	0.30	0.20	0.00	0.00	0.00	0.10	33.33	0.00	0.00	-0.10	-25.00	-0.10	-33.33	-0.20	-100.00
10.3) добування корисних копалин;	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
10.4) перероблення відходів гірничо-металургійного виробництва;	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
10.5) будівництво житла;	2.20	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	-2.20	-100.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
10.6) розвиток транспортної інфраструктури, у тому числі будів. та реконст. автом. доріг;	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
10.7) розвиток сектору зв'язку та телекомунікацій	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
10.8) розвиток ринку іпотечного кредитування шляхом придбання цінних паперів, емітованих Державною іпотечною установою.	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
11) кредити страхувальникам-громадянам, що видаються в порядку, визначеному Уповноважним органом і погодженому з Нацбанком України	4.60	4.50	0.30	0.30	0.40	0.40	0.30	-0.10	-2.17	-4.20	-93.33	0.00	0.00	0.10	33.33	0.00	0.00	-0.10	-25.00
12) довгострокові кредити для житл. будівн., у т.ч. інд. забудовників, що використовуються у порядку, визначеному КМУ	0.00	0.05	0.09	0.10	0.10	0.10	0.10	0.05	...	0.04	80.00	0.01	11.11	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
13) готівка в касі	0.10	0.10	0.40	0.30	0.10	0.10	0.10	0.00	0.00	0.30	300.00	-0.10	-25.00	-0.20	-66.67	0.00	0.00	0.00	0.00

Джерело: створено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Додаток Б

Таблиця Б.1

Структура активів визначених ст. 31 ЗУ “Про страхування”, %

Рік	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Активи визн. ст.31 Закону України «Про страхування». у т.ч.:	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
1) грошові кошти на пот.рахунках	5.80%	6.90%	7.00%	8.30%	7.60%	7.30%	7.10%
у т.ч.1.1) в іноземній валюті	0.40%	1.80%	2.10%	2.00%	1.40%	1.10%	1.10%
2) банківські депозити	24.50%	22.30%	34.60%	32.90%	33.90%	34.70%	35.60%
у т.ч. 2.1) в іноземній валюті	3.20%	4.40%	9.10%	6.00%	5.00%	3.80%	3.10%
3) банківські метали	0.10%	0.10%	0.10%	0.10%	0.10%	0.10%	0.10%
4) нерухоме майно	5.20%	5.00%	6.10%	7.40%	7.40%	7.40%	9.20%
5) акції	47.00%	44.40%	32.70%	22.70%	18.40%	12.50%	8.40%
6) облігації	2.00%	2.00%	2.00%	2.40%	2.50%	2.20%	2.10%
7) іпотечні сертифікати	1.00%	1.20%	0.10%	0.30%	0.20%	0.20%	0.10%
8) цінні папери, що емітуються державою	6.20%	8.40%	7.20%	15.80%	18.20%	19.40%	21.60%
9) права вимоги до перестраховиків	8.00%	9.50%	10.30%	9.90%	11.20%	13.30%	11.90%
у т.ч. 9.1) до перестрах - нерезидентів	3.90%	4.70%	6.30%	5.80%	6.70%	8.30%	7.90%
10) інвестиції в економіку України за напрям. КМУ	0.10%	0.20%	0.00%	0.10%	0.30%	2.80%	3.80%
у т.ч. 10.1) розроблення та впровадження високотехн. устаткування;	0.10%	0.10%	0.00%	0.01%	0.01%	0.30%	0.345%
10.2) розвиток інфраструктури туризму;	0.00%	0.00%	0.00%	0.10%	0.10%	0.10%	0.30%
10.3) добування корисних копалин;	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
10.4) перероблення відходів гірничо-металург. вироб.;	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
10.5) будівництво житла;	0.01%	0.00%	0.00%	0.00%	0.02%	2.20%	2.78%
10.6) розвиток трансп. інфраструктури. у т.ч будів. та реконст. автом. доріг;	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.10%	0.10%	0.10%
10.7) розвиток сектору зв'язку та телекомунікацій	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.02%	0.10%	0.30%
10.8) розвиток ринку іпотечного кредитування	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
11) кредити страх.-громадянам.	0.01%	0.01%	0.00%	0.03%	0.04%	0.04%	0.05%
12) довгострокові кредити для житл.будівн.. у т.ч. інд. забудовників;	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.0004%
13) готівка в касі	0.03%	0.04%	0.02%	0.05%	0.04%	0.03%	0.02%

Джерело: створено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Структура технічних резервів,%

Рік	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Активи визн. ст.31 Закону України «Про страхування». у т.ч.:	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
1) грошові кошти на пот.рахунках	12.70%	13.30%	11.40%	13.20%	13.00%	10.40%	9.40%
у т.ч.1.1) в іноземній валюті	0.50%	2.60%	2.60%	2.50%	2.40%	1.90%	1.50%
2) банківські депозити	42.20%	37.60%	44.70%	46.40%	48.30%	46.60%	46.00%
у т.ч. 2.1) в іноземній валюті	3.90%	6.20%	9.80%	10.90%	11.00%	8.50%	6.90%
3) банківські метали	0.00%	0.03%	0.02%	0.03%	0.01%	0.00%	0.01%
4) нерухоме майно	6.10%	7.10%	6.90%	8.20%	6.80%	6.00%	6.10%
5) акції	12.20%	11.80%	6.60%	0.50%	0.30%	0.10%	0.01%
6) облігації	1.80%	1.20%	0.80%	1.90%	1.40%	1.80%	1.50%
7) іпотечні сертифікати	0.00%	0.00%	0.10%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
8) цінні папери, що емітуються державою	4.80%	6.90%	7.20%	12.30%	11.70%	14.10%	19.50%
9) права вимоги до перестраховиків	20.00%	22.00%	22.20%	17.20%	18.20%	20.90%	17.00%
у т.ч. 9.1) до перестрах - нерезидентів	10.20%	14.50%	14.50%	11.20%	11.10%	14.50%	12.70%
10) інвестиції в економіку України за напрям. КМУ	0.20%	0.01%	0.00%	0.10%	0.20%	0.20%	0.40%
у т.ч. 10.1) розроблення та впровадження високотехн. устаткування;	0.20%	0.00%	0.00%	0.00%	0.01%	0.00%	0.08%
10.2) розвиток інфраструктури туризму;	0.00%	0.00%	0.00%	0.10%	0.10%	0.10%	0.20%
10.3) добування корисних копалин;	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
10.4) перероблення відходів гірничо-металург. вироб.;	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
10.5) будівництво житла;	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.04%	0.03%
10.6) розвиток трансп. інфраструктури. у т.ч будів. та реконст. автом. доріг;	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
10.7) розвиток сектору зв'язку та телекомунікацій	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.04%	0.04%	0.08%
10.8) розвиток ринку іпотечного кредитування	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
11) кредити страх.- громадянам.	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
12) довгострокові кредити для житл.будівн.. у т.ч. інд. забудовників;	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
13) готівка в касі	0.10%	0.10%	0.10%	0.10%	0.10%	0.05%	0.05%

Джерело: створено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Структура технічних резервів, %.

Рік	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Активи визн. ст.31 Закону України «Про страхування». у т.ч.:	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
1) грошові кошти на пот.рахунках	4.10%	5.60%	6.60%	7.40%	6.60%	5.30%	3.90%
у т.ч.1.1) в іноземній валюті	1.20%	3.20%	1.50%	1.50%	1.00%	0.80%	0.90%
2) банківські депозити	35.80%	40.00%	57.50%	40.10%	35.10%	34.10%	35.30%
у т.ч. 2.1) в іноземній валюті	9.30%	13.70%	30.80%	20.10%	12.70%	10.80%	8.10%
3) банківські метали	0.30%	0.20%	0.10%	0.10%	0.05%	0.04%	0.01%
4) нерухоме майно	3.50%	1.60%	1.40%	1.30%	1.90%	1.70%	3.90%
5) акції	6.80%	2.80%	2.90%	0.20%	0.10%	0.10%	0.00%
6) облігації	4.00%	5.50%	4.60%	1.50%	1.00%	1.90%	3.60%
7) іпотечні сертифікати	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
8) цінні папери, що емітуються державою	42.90%	41.50%	23.50%	46.40%	53.40%	55.30%	52.40%
9) права вимоги до перестраховиків	2.20%	2.50%	3.40%	3.00%	1.90%	1.60%	0.90%
у т.ч. 9.1) до перестрах - нерезидентів	2.20%	2.50%	3.40%	2.90%	1.90%	1.60%	0.90%
10) інвестиції в економіку України за напрям. КМУ	0.30%	0.10%	0.01%	0.01%	0.00%	0.00%	0.00%
у т.ч. 10.1) розроблення та впровадження високотехн. устаткування;	0.20%	0.10%	0.01%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
10.2) розвиток інфраструктури туризму;	0.01%	0.01%	0.01%	0.01%	0.00%	0.00%	0.00%
10.3) добування корисних копалин;	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
10.4) перероблення відходів гірничо-металург. вироб.;	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
10.5) будівництво житла;	0.10%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
10.6) розвиток трансп. інфраструктури, у т.ч будів. та реконст. автом. доріг;	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
10.7) розвиток сектору зв'язку та телекомунікацій	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
10.8) розвиток ринку іпотечного кредитування	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
11) кредити страх.- громадянам.	0.10%	0.10%	0.00%	0.00%	0.01%	0.00%	0.00%
12) довгострокові кредити для житл.будівн.. у т.ч. інд. забудовників;	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
13) готівка в касі	0.00%	0.00%	0.01%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%

Джерело: створено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Додаток В

Таблиця В.1

Структура розміщення активів іноземних універсальних страхових компаній за 2018 р.,%

	Державні цінні папери	Облігації приватного сектору	Акції	Готівка та депозити	Нерухомість в т.ч земельні ділянки	Інститути спільного інвестування	Інше
Естонія	50.9	29.8	0.0	6.2	..	11.5	1.6
Коста-Ріка	67.3	8.8	4.6	2.3	1.8	1.9	13.3
Угорщина	74.6	3.8	1.4	4.2	2.6	7.7	5.7
Іспанія	58.0	20.2	5.1	6.7	3.8	3.4	2.8
Перу	22.7	53.6	3.7	4.4	7.2	1.9	6.6
Литва	64.5	11.7	2.3	5.5	0.0	12.2	3.7
Гондурас	76.1		..	12.5	1.8	..	9.6
Словенія	39.4	33.1	11.9	3.2	4.5	5.9	2.0
Бельгія	50.8	21.5	5.7	2.4	3.3	3.8	12.6
Греція	50.0	22.3	0.6	6.4	5.2	11.2	4.2
Сальвадор	22.8	48.0	0.2	14.1	0.8	..	14.0
Італія	48.0	20.8	10.7	1.3	0.9	..	18.3
Канада	25.5	42.3	6.0	3.1	3.5	..	19.7
Франція	34.9	32.2	6.8	2.1	1.3	18.3	4.5
Мексика	49.4	17.6	1.9	0.5	1.6	18.4	10.6
Чехія	47.6	18.3	12.8	4.8	1.0	5.7	9.8
Португалія	36.4	29.4	13.4	13.3	1.2	4.9	1.5
Ізраїль	46.3	14.9	3.2	7.4	4.2	2.8	21.2
Латвія	48.4	10.6	0.0	4.8	0.0	34.6	1.6
Гватемала	55.0	3.3	2.1	23.0	5.2	0.0	11.4
Австрія	25.8	28.9	8.2	3.3	9.5	18.3	6.0
Великобританія	11.2	41.7	3.1	33.7	1.9	3.7	4.7
Аргентина	36.4	13.3	7.5	2.4	2.0	24.9	13.5
Шрі Ланка	45.3		20.5	14.6	..	..	19.6
Бразилія	36.3	1.9	1.8	0.5	0.9	40.1	18.5
Росія	20.5	17.3	11.3	25.0	1.9	2.1	21.9
Нікарагуа	35.2	1.7	1.1	47.7	3.4	..	10.8

Джерело: створено автором на основі даних OECD

Структура розміщення активів іноземних страхових компаній, що здійснюють страхування життя за 2018 р.,%

	Державні цінні папери	Облігації приватног о сектору	Акції	Готівка та депозити	Нерухомість в т.ч земельні ділянки	Інститути спільного інвестування	Інше
Мексика	87.6	7.7	0.0	0.1	0.1	0.3	4.2
Канада	32.7	60.8	2.4	3.9	0.0	..	0.2
Греція	89.2	1.2	1.7	5.0	0.0	0.2	2.6
Португалія	56.5	32.1	0.9	3.4	1.0	5.5	0.7
Угорщина	83.2	3.7	0.8	3.5	0.3	7.3	1.3
Італія	58.0	26.5	3.3	1.1	0.2	..	10.9
Іспанія	55.5	26.9	2.0	5.3	1.2	2.6	6.5
Колумбія	43.1	37.0	7.4	4.5	0.0	3.4	4.6
Литва	59.3	19.6	0.0	17.5	0.0	3.1	0.5
Сальвадор	27.9	50.4	0.0	14.3	0.0	..	7.5
Перу	21.9	54.4	5.1	4.0	10.9	1.9	1.7
Ісландія	53.9	21.3	3.5	6.6	0.0	14.6	0.0
Сполучені Штати	48.0	24.4	3.6	2.3	0.5	..	21.3
Росія	37.6	34.3	1.2	20.5	0.8	0.2	5.5
Польща	67.4	3.5	4.7	5.0	0.9	15.7	2.8
Японія	49.9	20.1	7.1	2.4	1.6	..	19.0
Франція	33.5	35.0	7.4	2.3	2.2	15.3	4.3
Ірландія	43.7	24.5	8.0	11.2	0.4	6.9	5.2
Малайзія	65.8		15.7	4.5	2.2	..	11.8
Аргентина	44.5	21.2	0.6	0.2	1.0	23.6	8.9
Великобританія	24.9	40.3	3.6	1.5	0.4	9.4	19.9
Фінляндія	59.4		8.4	9.5	3.6	13.6	5.4
Болівія	29.5	29.8	1.1	2.3	22.0	0.0	15.4
Чилі	2.6	56.2	1.2	2.6	16.4	7.0	14.0
Австралія	58.7		15.3	13.1	10.6	..	2.3
Шрі Ланка	42.9	14.9	3.1	15.9	4.6	0.7	17.9
Швейцарія	23.2	29.6	4.7	4.8	14.1	3.6	20.0
Бельгія	30.8	21.6	4.2	5.8	2.3	12.8	22.5
Нідерланди	36.5	13.3	2.4	3.3	2.1	4.8	37.7
Норвегія	7.4	40.2	5.8	0.6	9.7	23.1	13.2
Німеччина	47.5		4.7	0.5	1.8	36.2	9.3
Корея	39.6	5.9	4.4	2.2	1.8	..	46.1
Бразилія	39.6	2.2	0.1	0.7	0.3	53.4	3.6
Австрія	18.0	20.9	1.1	0.9	0.1	55.7	3.2
Швеція	37.4		34.3	2.6	2.9	15.3	7.5
Туреччина	31.3	4.1	1.3	59.4	1.6	1.0	1.4
Індонезія	24.4	9.7	12.9	12.2	6.0	33.8	0.9
Данія	34.2		42.4	3.6	0.5	7.2	12.2
Люксембург	5.5	15.7	10.9	10.2	0.0	28.6	29.0

Джерело: створено автором на основі даних OECD